

ငြိမ်းချမ်းရေးကို အဝေးမှ တည်ဆောက်ခြင်း

ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသူများ အကြားရှိ အမျိုးသမီးများ ဦးဆောင်၍ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်း

ဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာချက်—ဗမာ/မြန်မာ ငြိမ်းချမ်းရေးကို အဝေးမှဖော်ဆောင်ပေးခြင်း

ဤဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာချက်သည် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်ပေးသူ အမျိုးသမီးများ (Women PeaceMakers) အစီအစဉ်မှ ဖန်တီးသောအစီရင်ခံစာဖြစ်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို အဝေးမှ တည်ဆောက်ခြင်း—ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွား သူများအကြားရှိ အမျိုးသမီးများဦးဆောင်၍ ငြိမ်းချမ်း ရေးတည်ဆောက်ခြင်း (Building Peace from Afar: Women-Led Peacebuilding from the Diaspora) ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးကို အဝေးမှတည်ဆောက်ခြင်း

ဤဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာချက်သည် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်ပေးသူ အမျိုးသမီးများ (Women PeaceMakers) အစီအစဉ် မှ ဖန်တီးသောအစီရင်ခံစာဖြစ်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို အဝေးမှတည်ဆောက်ခြင်း—ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွား သူများအကြား ရှိ အမျိုးသမီးများဦးဆောင်၍ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်း (Building Peace from Afar: Women-Led Peacebuilding from the Diaspora) ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသည့်လူမှုအသိုက်အဝန်းများသည် ၎င်းတို့၏မူရင်းနိုင်ငံများ၌ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရန် ကြိုးပမ်းမှုများတွင် အရေးပါသည့်ကဏ္ဍများမှပါဝင်ခဲ့သည်မှာ ကာလကြာရှည်ပြီဖြစ်သော်လည်း ထိုလူမှုအသိုက် အဝန်းများရှိအမျိုးသမီးများ၏ပါဝင်မှုကို လေ့လာမှုနှင့်တန်ဖိုးထားမှုမှာ သိသာစွာနည်းပါးနေဆဲဖြစ်သည်။ ဤ အစီရင်ခံစာ၌ ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသူများ၏ဦးဆောင်မှုဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရန် ကြိုးပမ်းချက်များတွင် အမျိုးသမီးများ၏ထူးခြားသည့်အခန်းကဏ္ဍများ၊ အခက်အခဲများနှင့် ပါဝင်မှုများကိုအာရုံစိုက်ခြင်းဖြင့် ဤကာလ ချက်ကို ဖြေရှင်းရန်ကြိုးပမ်းထားပါသည်။ ရှုပ်ထွေးသည့်ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများနှင့် နေထိုင်သွားလာရေးပြေး ထူးခြား သည့်အခက်အခဲများကို ရင်ဆိုင်နေရလေ့ရှိသော ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသူများအကြားရှိ အမျိုးသမီးများ သည် မိမိ တို့၏မွေးရပ်မြေများတွင် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ပြန်လည်ရင်ကြားစေရေးနှင့် လူမှုရေးအပြောင်းအလဲများကို မြှင့်တင်ပေး ရာ၌ အရေးပါသော လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်သူများဖြစ်သည်။

ဤအစီရင်ခံစာတွင် အဓိကတွေ့ရှိချက်အချို့ကိုဖော်ပြထားပါသည်။ ပထမအနေဖြင့် အမျိုးသမီးများဦးဆောင် သည့် ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသူများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းကို လေ့လာရာ၌ ကြီးမားသည့် သုတေသန ကွာဟချက်ကို မီးမောင်းထိုးပြထားပြီး၊ အထူးသဖြင့် အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်မှု၊ အသက်အရွယ်နှင့် ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်မှု အနေအထားစသည်တို့ကဲ့သို့ ချိတ်ဆက်နေကြသည့် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများက ၎င်းတို့၏ပါဝင်မှုကို ပုံဖော်ပေးပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် ဘေးကင်းရေးစိုးရိမ်ပူပန်မှုများ၊ အွန်လိုင်းနှင့် အွန်လိုင်းမှ မဟုတ်သော အကြမ်းဖက်ရန်ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ ရန်ပုံငွေကင်းမဲ့မှု၊ အချိန်ရှားပါးမှုနှင့် ခိုင်မာစွာအမြစ်တွယ် နေသည့် အမျိုးသား ကြီးစိုးမှုစံနှုန်းများအပါအဝင် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရာတွင် ဤအမျိုးသမီးများ၏ အပြည့်အဝပါဝင်နိုင်စွမ်းကို ဟန့်တားလျက်ရှိပြီး ရင်ဆိုင်နေရသည့် ရှုပ်ထွေးသောအခက်အခဲများကို အလေးထားဖော်ပြထားပါသည်။ တတိယ မှာ ဤအခက်အခဲများရှိနေသော်လည်း ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့ သွားသည့် အမျိုးသမီးများသည် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက် ရာ၌ပါဝင်ရန် ဆန်းသစ်သောနည်းဗျူဟာအမျိုးမျိုးကို အသုံးပြုကြသည်။ ထောက်ခံပြောဆိုမှုတွင်ပါဝင်သည်၊ စည်းရုံးရေးဆင်းခြင်းနှင့် အခြေခံလူတန်းစားများ၏ ကြိုးပမ်းမှုများတွင်ဦးဆောင်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု များကို မှတ်တမ်းတင်ထားကာ အသိပညာပေးရန်နှင့် နိုင်ငံတကာပံ့ပိုးမှုတည်ဆောက်ရန် ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်း များ အသုံးပြုကြသည်။ ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သူများ အဖြစ် ၎င်းတို့၏အတွေ့အကြုံများက ၎င်းတို့အား ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အနာဂတ်အတွက် မျှော်မှန်းချက်များကို လေးနက်စွာ သိမြင်စေပါသည်။ အများအပြားသည် မွေးရပ်မြေများတွင် လှုပ်ရှားမှုများ၌ ပါဝင်ခဲ့ကြပြီး အချို့က ဒုက္ခသည်၊ ခိုလှုံခွင့်တောင်းခံသူ သို့မဟုတ် ပြည်ပြေးဖြစ်ခဲ့သည့် တွေ့အကြုံ ရှိကြသည်။ ဤခေါင်းဆောင်များက အများပါဝင်သောအုပ်ချုပ်မှု၊ တရားစီရင်ရေးနှင့်လူမှုရေးကောင်းကျိုးတို့ကို အလေးထားခြင်းဖြင့်၊ ငြိမ်းချမ်း ရေးကို အကြမ်းဖက်မှုကင်းမဲ့ခြင်းဟုသာမက အမျိုးသမီးများနှင့်မိန်းကလေးများ အပါအဝင် အားလုံးကို ပြုစုပျိုးထောင်ပေးသော ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ရပ်ဖြစ်ဖို့ မျှော်မှန်းကြပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာကို ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်ပေးသူအမျိုးသမီးများ (Women PeaceMaker) အဖွဲ့ အစည်း၏သုတေသီများဖြစ်ကြသည့် အာဖဂန်နစ္စတန်နှင့် ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်းမှ စဗက်တို မူဟာမက် အိုက်ရှက် (Sveto Muhammad Ishoq)၊ အီရန်နှင့်ဩစတြေးလျမှ ရှာဒီ ရူးရှာဘာဇ် (Shadi Rouhshahbaz) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ ကေစိုး (Kay Soe) တို့ သုံးဦးပေါင်းကရေးသားခဲ့ပြီး၊ ထိပ်တန်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်မှုအဖွဲ့အစည်း များမှ အဖွဲ့ဝင်များက ဤအစီရင်ခံစာကို ပုံဖော်ပေးရန် ၎င်းတို့၏ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် အမြင်များပေး၍ ပံ့ပိုးခဲ့ကြသည်။ ဤအစီရင်ခံစာကို ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူအမျိုးသမီးများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သည့်လက်တွဲဖော် များ အသက်ရှင်နေထိုင်ခဲ့သော လက်တွေ့အမှန်တရားများအပေါ် အခြေခံထားပြီး၊ နိုင်ငံတကာပရိသတ်များအတွက် လက်တွေ့ကျသောအကြံပြုချက်များကိုရော ဖြစ်ရပ်မှန် လေ့လာချက်များမှတစ်ဆင့် အတွင်းကျကျ၊ အခြေအနေ အတိအကျအပေါ် ခြေခံထားသော ခွဲခြမ်းလေ့လာချက် များကိုပါ ပေးထားပါသည်။

၂၀၀၂ ခုနှစ်ကတည်းက စန်ဒီရေးဂိုးတက္ကသိုလ်ရှိ Kroc School မှ ခရော့ခဲ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်တရားမျှတရေးအဖွဲ့ (Kroc Institute for Peace and Justice - Kroc IPJ) သည် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်ပေးသူ အမျိုးသမီးများ သုတေသန ထောက်ပံ့ကြေး (Women PeaceMakers Fellowship) အစီအစဉ်ကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဤသုတေသန ထောက်ပံ့ကြေး အစီအစဉ်သည် အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်မှု၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ပဋိပက္ခစသည့် ပြဿနာများကို အာရုံစိုက်သော ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်သူများမှ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းဆိုင်ရာ လက်တွဲလုပ်ဆောင်မှု များကို အားကောင်း စေသည့် လေ့လာမှု၊ လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှု၊ သုတေသနနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှုသံသရာတွင် ပါဝင်ရန် ထူးခြားသည့် အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်ပေးပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်သူအမျိုးသမီးများ သုတေသန ထောက်ပံ့ကြေးသည် ပဋိပက္ခဒဏ်ခံနေရသည့် လူမှုအသိုက်အဝန်းများမှ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများနှင့် နိုင်ငံတကာလက်တွဲလုပ်ကိုင် သည့် အဖွဲ့အစည်းများအကြား ထိရောက်သောပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ဖြစ်မြောက်အောင်ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ ဤသုတေသီများက ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သည့်နယ်ပယ်ကို ပုံဖော်ရန်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းပုံစံ နှင့်အကောင်အထည်ဖော်မှုတို့အတွက် ကောင်းမွန်သော အလေ့အထများကို မီးမောင်းထိုးရန် ရည်ရွယ်ထားသည့် သုတေသနကိုလည်း ပူးပေါင်းဖန်တီးကြပါသည်။

ဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာချက်- ဗမာ/မြန်မာ¹—ငြိမ်းချမ်း ရေးကို အဝေးမှဖော် ဆောင်ပေးခြင်း

စာရေးသူ ကေစိုး၊ သုတေသနလက်ထောက်- ရတနာအောင်

ဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာမှု

ဤဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာချက်သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ ပျံ့နှံ့သွားသူများအကြားရှိ မြန်မာအမျိုးသမီးများ ၎င်းတို့၏မွေးရပ်မြေ နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲမှု၌ပါဝင်ရာတွင် ၎င်းတို့၏အခန်းကဏ္ဍနှင့် မဟာဗျူဟာများကို မီးမောင်း ထိုးပြထားပါသည်။ ဤအမျိုးသမီးများသည် ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းများကို ပံ့ပိုးပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အများပါဝင်မှု ရှိသော ဖက်ဒရယ်အနာဂတ်ကိုမျှော်မှန်းရန်၊ ၎င်းတို့၏ ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသူများ၏ကွန်ရက်များနှင့် ထူးခြားသော အမြင်များကို အသုံးပြုလျက်၊ ထောက်ခံပြောဆိုမှု၊ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှု၊ အမျိုးသမီးကွန်ရက်များနှင့် ကွဲပြားသည့် နည်းအမျိုးအစားများမှတစ်ဆင့် စည်းရုံးခြင်းအားဖြင့် ဖွဲ့စည်းမှုဆိုင်ရာနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခက်အခဲများအား ကိုင်တွယ်ကြပုံကို ပြသပါသည်။

နောက်ခံအခြေအနေ

၁၉၄၈ ခုနှစ်မှသည် ဤသည်ကိုရေးသားချိန် ၂၀၂၄ ခုနှစ်အထိ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ပင်လုံစာချုပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်ပျက်ကွက်မှုမှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် လူမျိုးရေးမညီမျှမှုနှင့် နိုင်ငံရေးကွဲပြားမှုတို့၏ မီးလောင်ရာလေပင့်ပေးနေသော ကမ္ဘာ့အရှည်ကြာဆုံးပြည်တွင်းစစ်ဒဏ် ခံနေရသည်။ ဤစာချုပ်က တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအား ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှု၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့်ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းမှုတို့ ပေးရကတိပြု ခဲ့သည်။^၂ စစ်အစိုးရအဆက်ဆက်သည် မြန်မာပြုခြင်းမှတစ်ဆင့် အာဏာထိန်းသိမ်းခဲ့ကာ၊ ဖိနှိပ်သည့် နည်းပရိယာယ်များအသုံးပြုလျက် တိုင်းရင်းသားတစ်မျိုးတည်းနှင့် ဘာသာတစ်မျိုးတည်းကိုသာ မျက်နှာသာ ပေးခဲ့သည်။ စစ်တပ်မှ နိုင်ငံရေးတွင်မရမနေပါဝင်ခဲ့သည်မှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အရပ်သားတစ်ပိုင်းအစိုးရ တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ပြည်လုံးကျွတ်အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးစာချုပ် စတင်သည်အထိ ဖြစ်သည်။^၃ ငြိမ်းချမ်းရေး ကြိုးပမ်းမှုများစွာရှိခဲ့သော်လည်း တင်းမာမှုနှင့်ရန်လိုမှုများ ဆက်လက်ရှိနေခဲ့သည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ် အာဏာ သိမ်းမှုကြောင့် အဓိကလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး အဆုံးသတ် ခဲ့ရပြီး⁴ ပြည်သူများအကြား အမျိုးသားရေးမကျေနပ်မှုများကို ပြင်းထန်စေကာ ဆန္ဒပြပွဲများ၊ နိုင်ငံတော်၏ ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်သော ဖြိုခွဲမှုများ၊ တရားလက်လွတ် သတ်ဖြတ်မှုများနှင့် မတရားဖမ်းဆီးမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ သည်။ ဤလုပ်ဆောင်ချက်များကြောင့် နိုင်ငံရေးသမားအများအပြားသည်⁵ ပညာသင်ကြားပေးသူများ၊ ငြိမ်းချမ်း ရေး တည်ဆောက်သူများ၊ နိုင်ငံရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၊ ကျောင်းသူကျောင်းသားများ၊ လူ့အခွင့်အရေး ခုခံ ကာကွယ်သူများ၊ ရှေ့နေများ၊ အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်များနှင့်အတူ နိုင်ငံမှထွက်မပြေးလိုဘဲ ပြေးခဲ့ကြရသည်။⁶

နှစ်ပေါင်းခုနစ်ဆယ်ကြာ ရှည်လျားစွာဖြစ်ပေါ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံရှိလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများကြောင့် ပြည်ပသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုလှိုင်းများပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး အချို့မှာ မိမိသဘောအလျောက် ရွှေ့ပြောင်းသော်လည်း အချို့မှာ မူ အတင်းအကျပ်ရွှေ့ပြောင်းစေခြင်းခံရခဲ့သည်။⁷ မြန်မာနိုင်ငံမှ အစုလိုက်အပြုံလိုက်ထွက်ခွာမှုသည် နိုင်ငံရေး ဗဟိုဗဟိုဖြစ်ရပ်များနှင့် ပင်ကိုအားဖြင့် ချိတ်ဆက်နေသည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် စစ်တပ်မှ ကနဦး အာဏာ သိမ်းခြင်းက နိုင်ငံ၌ပေါ်ထွန်းကာစ ဒီမိုကရေစီနှင့် အရပ်သားခေါင်းဆောင်မှုကို ရပ်စဲလိုက်ပြီး မဃမဟုတ်သူ အများစုအား နိုင်ငံမှ အစုလိုက်အပြုံလိုက် ထွက်ခွာစေသည့်လှိုင်းများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။⁸ ၁၉၈၈ ခုနှစ် လူထု အုံကြွမှုနှင့်အတူ ကျောင်းသူ ကျောင်းသားများ၊ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားသူများနှင့် အထွေထွေလူထုအပေါ် အကြမ်းဖက် နှိမ်နင်းခြင်းမှသည် လူတို့အား အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့်အခြားတိုက်များသို့ အစုအပြုံလိုက် ထွက်ခွာစေခဲ့သည်။ ရာစုနှစ်ထက်ဝက်ကျော်ကြာ ယိုယွင်း နေသောစီးပွားရေး၊ လူမှုစီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းကင်းမဲ့ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှု အားနည်းခြင်းတို့ကြောင့် မြန်မာ လူမျိုးများသည် ပြည်ပ၌ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုဖို့ ပြည်ပသို့ ထွက်ခွာရန် လိုအပ်သည်ဟု ခံစားခဲ့ရသည်။⁹ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂမှ “လူမျိုးတုန်းသုတ်သင်မှုအတွက် ဖတ်စာအုပ်နမူနာ” ဟုဖော်ပြသည့် ရခိုင်ပြည်နယ်၌ ရို ဟင်ဂျာလူမျိုးများအား နိုင်ငံတော်မှကမကထပြုပြီး ရှင်းလင်းမှုစစ်ဆင်ရေးများကြောင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးတစ်သန်းခန့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံသို့ အိုးအိမ်စွန့်ခွာ၍ အမြောက်အမြားထွက်ပြေးခဲ့ရသည်။¹⁰ ၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် မကြာမီ နိုင်ငံရေး မတည်ငြိမ်မှုကြောင့် မြန်မာပြည်သားများသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အထိ နောက်တစ်ကြိမ် ပြည်ပသို့ အစုအပြုံလိုက် ထပ်မံရွှေ့ပြောင်းခဲ့ကြသည်။¹¹

မြန်မာနိုင်ငံ၌ အမျိုးသားများသည် လုံခြုံရေးနှင့်နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်တွင် ခေါင်းဆောင်မှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် ရာထူး များ၌ လွှမ်းမိုးနေခဲ့ပြီး၊ ယင်းမှာ အဓိကအားဖြင့် အနွယ်အပြားတည်ရှိနေသည့် ကျား-မဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့် အမျိုးသမီး များအား ပြုစုစောင့်ရှောက်သူများအဖြစ် ဓလေ့ထုံးစံအရအမြင်များကြောင့် ဖြစ်သည်။¹² မြန်မာနိုင်ငံ၏ အတိတ်က နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများတွင် အမျိုးသမီးများသည် အဆင့်မြင့်ခေါင်းဆောင်များအဖြစ် မဟုတ်သော်လည်း နိုင်ငံရေး အရေးကိစ္စ သို့မဟုတ် လှုပ်ရှားမှုအားပံ့ပိုးလျှက် လူထုအုံကြွမှုများနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာဆန္ဒပြမှုများတွင် မရှိမဖြစ်သော အခန်းကဏ္ဍများမှ ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။¹³ သို့သော် ၂၀၂၁ အာဏာ သိမ်းပြီးနောက် အမျိုးသမီးများသည် လူမှုအဖွဲ့အစည်း များ၏ ခေါင်းဆောင်များအဖြစ် ရသင့်ရထိုက်သော အခွင့်အရေးကို အခြေခိုင်စေရင်း၊ ၎င်းတို့၏ခေါင်းဆောင်မှု က သိသာစွာ ပိုမိုထင်ရှားလာပါသည်။¹⁴ အစောပိုင်း ဆန္ဒပြသူများ၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ အမျိုးသမီးများဖြစ်ကြပြီး¹⁵ ရှေ့တန်းမှသည် လူမှုအသိုက်အဝန်းခေါင်းဆောင်မှု အထိ စွမ်းရည်အမျိုးမျိုးဖြင့် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့၍ တော်လှန်ရေး အတွင်း ထင်ရှားသည့်ခေါင်းဆောင်များ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ၌ ဂျန်ဇီလူငယ်မျိုးဆက်မှ ဦးဆောင်၍ စစ်အာဏာသိမ်းခြင်းကို ဆန့်ကျင်ပြီး ကြီးမားသည့်ဒီမိုကရေစီဆန္ဒပြပွဲများအဖြစ် စတင်ခဲ့သော မြန်မာ့ နွေဦးတော်လှန်ရေးတွင် အမျိုးသမီးများက အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ကာ အာဏာရှင်စနစ်၊ စစ်အာဏာရှင်ဝါဒနှင့် အာဏာရှင်အစိုးရဝါဒ ပုံစံအမျိုးမျိုးကို ဆန့်ကျင်ပြီး၊ အမျိုးသမီးများနှင့်မိန်းကလေးများက အမျိုးသမီးမှန်းတီးရေးဝါဒ နှင့် အမျိုးသား ကြီးစိုးမှုကို ဆန့်ကျင်ခဲ့ကြသည်။¹⁶ ဆန္ဒပြသူများသည် လူထုငြိမ်းချမ်းစွာအာဏာဖိဆန်ခြင်း၊ သတင်းစာ ပညာ၊ လူသားချင်းစာနာမှုကဏ္ဍနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများတွက် အရပ်ဖက်အသိုက်အဝန်း (CSO) ထောက်ခံပြောဆိုမှု နောက်ခံများကို အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။¹⁷

၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂက “လူမျိုးရေးသန့်စင်ဖယ်ရှားမှု၏ အထင်ရှားဆုံး ဥပမာတစ်ရပ်” ဟု ဖော်ပြခဲ့သော ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ နိုင်ငံတော်မှ ဦးဆောင်ကျင်းပသည့် လုပ်ဆောင်မှုများကြောင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးစု အများအပြားသည် အစုလိုက်အပြုံလိုက် နေရပ်စွန့်ခွာခဲ့ရသည်။

ဤရှည်လျားသောပဋိပက္ခသမိုင်း၌၊ ပါးစပ်ရာဇဝင်သည် နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်တွင် အမျိုးသမီးများ၏ တသမတ်တည်းပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို အလေးထားသည်။ ၎င်းတို့၏ပါဝင်မှုများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းမှာ စနစ်တကျပင်နည်းပါးပြီး မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်းမရှိဘဲ¹⁸ နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်တွင် ၎င်းတို့၏ဦးဆောင်မှုကို ပံ့ပိုးရန်ကြိုးပမ်းမှုများကိုနည်းပါးစေသည်။¹⁹ ဤကွာဟချက်မှာ အမေရိကန်သို့ ပျံ့နှံ့သွားသော မြန်မာ အမျိုးသမီးများ၏အခန်းကဏ္ဍများ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုနှင့် နိုင်ငံရေးအသွင်ပြောင်းလဲခြင်း၌ပါဝင်ရန် ၎င်းတို့၏မဟာဗျူဟာများနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးပင်ပေါ်လွင်ထင်ရှားသည်။²⁰ တည်ရှိနေဆဲ စာပေရေးသားချက်များသည် အဓိကအားဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အမျိုးသားအမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများနှင့်²¹ ထိုင်းမြန်မာနယ်စပ်တစ်လျှောက် လူ့အခွင့်အရေးများအတွက် ရုန်းကန်မှုများကို အဓိက အာရုံစိုက်ကြသည်။²² သို့သော် ကားဒေနပ်စ်နှင့် အိုလစ်ဗီးယပ်စ် (Cárdenas and Olivius) တို့၏ ခိုင်မာသော လေ့လာချက်က ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသော မြန်မာအမျိုးသမီးများက ၎င်းတို့၏တက်ကြွလှုပ်ရှားမှုကို ၂၀၁၁ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ငြိမ်းချမ်းရေးညှိနှိုင်းမှုများမတိုင်မီတည်ရှိနေသော စိတ်ဝမ်းကွဲမှုများအား အသွင်းပြောင်းခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သည့် အလေ့အထများပေါက်ဖွားစေခြင်းအဖြစ် လမ်းကြောင်းဖော်ပေးပုံကို မီးမောင်းထိုးပြထားသည်။²³ ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသော နော်ဝေးနိုင်ငံရှိမြန်မာများ၏ ဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာချက်²⁴ သည် ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသောအမျိုးသမီးများ၏ မွေးရပ်မြေသို့ နိုင်ငံရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ငွေလွှဲပြောင်းပေးမှုနှင့်²⁵ ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသူများအကြားရှိ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများအဖြစ် ရင်ဆိုင်ရသည့် အခက်အခဲများကို အလေးထားသည်။ ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ ထူးခြားသော ပါဝင်မှုကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာနားလည်ပြီးအသိအမှတ်ပြုရန်မှာ အာရုံစိုက်ထားသော သုတေသနလိုအပ်သည်။ ၂၀၂၃ မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ဒုက္ခသည်အစီအစဉ် စတင်ကတည်းက အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုသို့ဝင်ခွင့်ပြုကာ လက်ခံထားသည့် ဒုက္ခသည်ဦးရေဒုတိယအများဆုံး နိုင်ငံဖြစ်သည်။²⁶ အထူးသဖြင့် ၁၉၈၈၊ ၁၉၉၆၊ ၂၀၀၇ နှင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်များက သမိုင်းဝင်နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုသည် မြန်မာနိုင်ငံမှ လူအများအပြား ထွက်ပြေးရန်တွန်းအားပေးခဲ့ပြီး ၁၉၈၈ ခုနှစ်အံ့ကြွမှုအပြီး လူဦးရေအများအပြား အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် အခြေချနေထိုင်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၉ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်များတွင် မြန်မာဒုက္ခသည်များကို လက်ခံမှု အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ခဲ့ပြီး ၁၁၇၀၀၀ ကျော်က ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၄ ခုနှစ်အကြား²⁷ အဓိကအားဖြင့် အင်ဒီယားနားကဲ့သို့ ပြည်နယ်များ၌ဖြစ်ပြီး ထိုပြည်နယ်တွင် အင်ဒီယားနားပိုးလစ္စ (၁၃၈၉၆) နှင့်ဖို့ဒ်ဝိန်း (၅၉၆၀) တို့၌ လူဦးရေ အများဆုံးဖြစ်သည်။²⁸ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသားခန့်မှန်းခြေအယောက် ၃၂၂၀၀၀ ခန့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် နေထိုင်နေသည်။²⁹

ဤဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာချက်တွင် ကိုယ်စားပြုမှုနှင့်သုတေသနပြုမှုနည်းပါးသည့် ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့ သွားသော ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများကို မှတ်တမ်းတင်ပြီး၊ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်မှုမဟာဗျူဟာကို လေ့လာလျှက် ၎င်းတို့၏ထိရောက်မှုကိုဟန်တားသည့် ဖွဲ့စည်းမှုဆိုင်ရာ၊ နိုင်ငံရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အတားအဆီးများကို ဖော်ထုတ်ထားသည်။ ဤလေ့လာချက်သည် အုပ်ချုပ်မှု၊ ကြားဝင်ဖြန့်ဖြူးမှု၊ ထောက်ခံပြောဆိုမှုနှင့် အသေးစားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းတို့ရှိ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများ အပါအဝင် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများဟူသည့်ဝေါဟာရအတွက် တိုးချဲ့ထားသော အဓိပ္ပာယ် သတ်မှတ်ချက်ကို အသုံးပြုပြီး၊ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် လမ်းကြောင်း ၁ သို့မဟုတ် လမ်းကြောင်း ၂ တွင် တရားဝင်ပါဝင်ခြင်းမရှိသူများ၏ နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်ချက်များကို ဆန်းစစ်ထားပါသည်။

နည်းလမ်း

ဤဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာချက်သည် အောက်ပါသုတေသနမေးခွန်းကိုကူညီ၍ဖြေဆိုရန် ကြိုးပမ်းပါသည်-

- မိမိတို့ ၏မိမိ မေးရပ်မပြောနိုင် ငြိမ်းချမ်းရေးအခြေအနေအထားအရ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသော မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ ခုနစ် မဟာဗျူဟာများ မှာ အဘယ်နည်း။

ကျယ်ပြန့်သည့်ဤသုတေသနမေးခွန်းက အောက်ပါသုတေသနမေးခွန်းနှစ်ခုနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်နွှယ်နေသည်-

- အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ မြန်မာငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ အမျိုးသမီးများက နိုင်ငံရေးအပြောင်း အလဲတွင်ပါဝင်ရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၌ တာရှည်ခံသောငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ရန် မည်သည့်မဟာ ဗျူဟာများနှင့် နည်းဗျူဟာများကို အသုံးပြုကြသနည်း။
- အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ မြန်မာအမျိုးသမီးငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ များနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး တမန်များသည် မိမိတို့ ၏မေးရပ်မြေ၌ ရေရှည်တည်တံ့သောငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအပြောင်း အလဲရရှိရေး ကြိုးပမ်းရာတွင် မည်သည့်အတားအဆီးများနှင့် ကြုံတွေ့ ရသနည်း။

စာပေသုံးသပ်ချက်စေ့စပ်သေချာစွာပြုလုပ်ပြီးနောက်၊ ဤဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာချက်တွင် ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့ သွားသည့် မြန်မာအသိုက်အဝန်းမှ နာမည်ကြီးပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုးပါရှိသော အဓိကသတင်းပေးသူ ၂၃ ဦးအား တွေ့ဆုံမေးမြန်း ခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများမှ ဝန်ထမ်းများ၊ မူဝါဒရေးဆွဲသူများ၊ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်သူများ၊ ကြားဝင်ဖြန့်ဖြူးပေးသူများ၊ လွှတ်တော်အမတ်ဟောင်းများ၊ အသေးစားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များနှင့် ကာယ လုပ်သားများ အပါအဝင် ဤလေ့လာချက်၌ ပါဝင်သူများသည် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု ကြိုးပမ်းချက်များ၌ ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့ သွားသော အမျိုးသမီးများ၏သက်ရောက်မှုများကို နက်ရှိုင်းစွာထိုးထွင်းသိမြင်စေပါသည်။ ကျယ်ပြန့်သည့်အမြင် အမျိုးမျိုးရှိကြောင်းသေချာစေဖို့ ကွဲပြားသည့်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာများကို ကိုယ်စား ပြုရန်³⁰ ၎င်းတို့အားတမင်ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ပါဝင်သူများ၏အသက်အပိုင်း အခြားမှာ ၂၅ နှစ်မှ ၆၅ နှစ်အထိ ဖြစ်သည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းအစ၌ ပါဝင်သူတစ်ဦးစီထံမှ အချက်အလက်များ သိလျှက်ပေးသော သဘောတူညီချက်ကို ရယူခဲ့ပါသည်။

ပါဝင်သူများကပထဝီဒေသအရပျံ့နှံ့နေခြင်းနှင့် အချိန်အကန့်အသတ်များအဆင်ပြေစေရန် ဤတွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း များကို လူတွေ့ရော၊ အထူးသဖြင့် Signal နှင့် Zoom ကဲ့သို့ အွန်လိုင်းပလက်ဖောင်းများကပါ မြန်မာ သို့မဟုတ် အင်္ဂလိပ် ဘာသာဖြင့် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း စနစ်တကျပြုလုပ်ထားသည့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းသည် တစ်နာရီမှတစ် နာရီခွဲအကြား ကြာခဲ့ပြီး၊ ရှုပ်ထွေးသောအကြောင်းအရာများကို စေ့စပ်သေချာစွာလေ့လာဖို့ အချိန် အလုံအလောက် ရရှိခဲ့ပါသည်။ ပါဝင်သူ၏နှစ်သက်မှုအပေါ်မူတည်၍ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများကို မြန်မာ သို့မဟုတ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ဖြင့် ပြုလုပ်ခဲ့သဖြင့် ဒေသန္တရအခြေအနေများနှင့် သီးခြားအခြေအနေများကို ပိုမို သိမ်မွေ့သည့်နားလည်မှုရရှိရန် ပံ့ပိုး ပေးခဲ့သည်။ အသေးစိတ်ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာနိုင်စေရန် ဤတွေ့ဆုံ မေးမြန်းချက်များကို ရေးသားခဲ့သည်။ ၎င်း နောက် ကုဒ်ရေးဖို့၊ အဓိကအကြောင်းအရာများကို ဖော်ဆောင်ဖို့နှင့် ရှာဖွေမှုမေးခွန်းများအတွက် အထောက်အကူပြု ဖို့ NVIVO ဆော့ဖ်ဝဲကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ ဤချဉ်းကပ်နည်းသည် ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များ၏တည်တံ့ခိုင်မြဲမှု ကို ထိန်းသိမ်းထားသည်သာမက အတွင်းကျသည့်သုတေသန တွေ့ရှိချက်များအတွက် စုံလင်သည့်အကြောင်းအရာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာစစ်ဆေးမှုကိုလည်း ပံ့ပိုးပေးသည်။

သုတေသန၌ပါဝင်သူများ၏ပထမတစ်ဝက်ကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ နမူနာယူခြင်းအားဖြင့် ရွေးချယ်ခဲ့သော်လည်း³¹ ကျန် သူများကို တမဟုတ်ခြင်းတိုးပွားသည့် ချဉ်းကပ်နည်းကို အသုံးပြုလျက် စုဆောင်းခဲ့သည်။ စီစဉ်ရာ၌ အခက်အခဲများ နှင့် ရရှိနိုင်မှုနည်းပါးခြင်းတို့ကြောင့် ကရင်နီ၊ တအာင်း၊ ရိုဟင်ဂျာနှင့် မွန်ကဲ့သို့သော တိုင်းရင်းသား အချို့အားကိုယ်စား ပြုသည့် အမျိုးသမီးများကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ခြင်းမရှိပေ။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ ၇၀ ခုနှစ်များနှင့် ၈၀ ခုနှစ် များအစောပိုင်း၌ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခဲ့သည့် အမျိုးသမီးများနှင့် အချိတ်အဆက်ကင်းမဲ့သဖြင့် ဤသုတေသီသည် ၎င်းတို့အား မဆက်သွယ်နိုင်ခဲ့ပေ။ အမျိုးသမီးမျိုးစုံကို ရွေးချယ်ခြင်းအားဖြင့် ဤလေ့လာ ချက်သည် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုရှိ ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသူများအတွင်း ကျယ်ပြန့်သောအခြေခံလှုပ်ရှားမှု ပျံ့နှံ့နေကြောင်းကို သရုပ်ဖော် ထားသည်။ ဤအမျိုးသမီးများသည် လူမှုရေးရော နိုင်ငံရေးအတွက်ပါ မိမိတို့၏ ဇာတိမြန်မာနိုင်ငံသို့ ငွေလွှဲပြောင်း ပေး၍ နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ပုံဖော်၍လွှမ်းမိုးခြင်းဖြင့် ပါဝင်သောကြောင့် အခန်းကဏ္ဍနှစ်ရပ်ကို ဖြည့်ဆည်း ပေးသည်။ ၎င်းတို့သည် ၁၉၈၈ ခုနှစ် လူထုအုံကြွမှု၊ ၁၉၉၆ ခုနှစ် လှုပ်ရှားမှု၊ ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေးနှင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ် နောက်ဆုံး စစ်အာဏာသိမ်းမှုတို့မှ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ တွန်းပို့လိုက်သော ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုလှိုင်းများ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်ကြပြီး ယင်းက ရွှေဝါရောင် တော်လှန်ရေး၏ ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသူများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။³²

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ ကြီးမားသောမြန်မာလူမှုအသိုက်အဝန်းမှ ဤလေ့လာချက်အတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်း ခဲ့ သော ကွဲပြားသည့်အုပ်စုများထံမှ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသူများအပေါ် အဓိပ္ပာယ် သတ်မှတ်ချက်အတွက် ကွဲပြားသည့်အမြင်အမျိုးမျိုး ရရှိခဲ့ပါသည်။ ဖြေဆိုသူ သုံးပုံတစ်ပုံက ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်သူများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများဟု မိမိကိုယ်ကိုယ်သတ်မှတ်သည်။ ပါဝင်သူများသည် နိုင်ငံမှ ထွက်ခွာခဲ့ခြင်းအကြောင်းရင်းများနှင့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုမရောက်မီ မည်သူမည်ဝါဖြစ်ခဲ့ခြင်းဟူသည့်အချက် တို့၏ လွှမ်းမိုးမှုဖြင့် မိမိတို့ကိုယ်ကိုယ် ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့ သွားသူများ အဖြစ်မှသည် နိုင်ငံရေးကြောင့် ပြည်နှင့်ဒဏ် ပေးခံရသူများ၊ ဒုက္ခသည်များ သို့မဟုတ် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ အထိ ဖော်ပြကြသည်။ ကလေး သို့မဟုတ် ဆယ်ကျော်သက်အဖြစ် ရောက်ရှိလာခဲ့သူများက မိမိတို့ကိုယ်ကိုယ် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများနှင့် နိုင်ငံသားခံယူ လိုက်သူများအဖြစ် မြင်လေ့ရှိသော်လည်း ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုမှ ထွက်ပြေးလာသူများက သာမန်အားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ သို့ပြန်၍နိုင်ငံရေး၌လွှမ်းမိုးရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိသည့် နိုင်ငံရေးကြောင့် ပြည်နှင့်ဒဏ်ပေးခံရသူများအဖြစ် ဖော်ပြကြ သည်။ စီးပွားရေးချို့တဲ့မှုနှင့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ၏ ဆိုးရွားသည့်သက်ရောက်မှုတို့မှ ထွက်ပြေးလာသူများ သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ ဒုက္ခသည်များအဖြစ် ရောက်ရှိခဲ့ပြီး အိမ်သစ်၌ အခြေချရင်း မိမိတို့၏ဒုက္ခသည် အနေအထားအလိုက် ဒုက္ခသည်အဖြစ် မိမိတို့ကိုယ်ကိုယ်ဖော်ပြကြသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၌ ဆက်လက်နေ ရင်း မြန်မာနိုင်ငံပြည်လည်တည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို အဝေးမှပံ့ပိုးမည်လော၊ သို့မဟုတ် အချို့အချိန်၌ အမေ ရိကန်ပြည်ထောင်စု၌နေပြီး အချို့အချိန်၌ မြန်မာနိုင်ငံတွင်နေမည်လောဟူ၍ အနာဂတ်အစီအစဉ် အမျိုးမျိုးကွဲပြား သော်လည်း၊ ပါဝင်သူများသည် ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒီမိုကရေစီ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး ကိုပံ့ပိုးရန် ကတိကဝတ်အတွက်၌မူ စည်းလုံးကြသည်။³³

ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသူများအကြား ငြိမ်းချမ်းရေးကို အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ခြင်း

ဤစာတမ်းရေးသားချိန် ၂၀၂၄ ခုနှစ်၌ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၎င်း၏နယ်မြေသုံးပုံနှစ်ပုံကိုထိခိုက်သော နိုင်ငံတစ်ဝန်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်နေသည်မှာ သုံးနှစ်ကျော်ကြာပြီ ဖြစ်သည်။ ဤအခြေအနေက ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်သူများအကြား ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် စိတ်ပျက်မှုအချို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် တစ် ဦးချင်း၏ သဘောထားများကို နားလည်ဖို့ ကြိုးပမ်းရန် လိုအပ်လာခဲ့သည်။ ဖြေဆိုသူများအား အစိုးရ ဦးဆောင် သောအတိတ်ကမအောင်မြင်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ကျော်လွန်၍စဉ်းစားဖို့ အထောက်အကူပြု ရန် ဘုံနားလည်မှုတစ်ရပ်ဖွဲ့စည်းခြင်းက အဓိကဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြခဲ့သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးအား ဒေသဆိုင်ရာ အခြေအနေ၊ ပဋိပက္ခပြုနေသူများအကြား ဆက်ဆံရေး၏လက္ခဏာနှင့် နိုင်ငံရေးစံနှုန်း သို့မဟုတ် ကောင်းမွန်သည့် လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ စိတ်ကူးစိတ်သန်းအဖြစ် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာဖို့ မူဘောင်သုံးရပ်အဖြစ် အဆိုပြုရန် စာရေး သူသည် ငြိမ်းချမ်းရေးဟူသည့်အတွေးအခေါ်အား (ငြိမ်းချမ်းရေး အမျိုးမျိုး လေ့လာခြင်း) “Exploring Varieties of Peace”³⁴ တွင် Jarstad, et al.³⁵ ကို မှီငြမ်းပြီး အကြမ်းဖျင်း ဖော်ပြထားသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် အတွေးအခေါ်ကို ရည်ညွှန်းထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ စစ်ပွဲပြင်းထန်မှုကို ထောက်ထား၍၊ ငြိမ်းချမ်းရေးရုပ်လုံးပေါ်အောင် တွေးကြည့် ခြင်းအပေါ် ဖြေဆိုသူတို့၏ တုံ့ပြန်ချက်များက ငြိမ်းချမ်းရေးအား နိုင်ငံရေးစံနှုန်း သို့မဟုတ် ကောင်းမွန်သည့် လူမှု အဖွဲ့အစည်း၏ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော စိတ်ကူး စိတ်သန်းအဖြစ် အတွေးအခေါ်အပေါ်တွင် တည်နေသည်။ ဤနိုင်ငံရေး စံနှုန်းသည် အပြုသဘောဆောင်သော ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တရားမျှတမှု၊ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ဖွဲ့စည်းမှုဆိုင်ရာပဋိပက္ခကင်း မဲ့ခြင်း၊ အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်မှု အပေါ် အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှု (GBV) ကင်းမဲ့ခြင်း၊ အများပါဝင်မှုအားပေး ခြင်းနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ဆန့်ကျင်ခြင်းကဲ့သို့ ရှုထောင့်များကို လွှမ်းခြုံထားသည်။ သုတေသနတွင် ပါဝင်သည့်ကွဲပြား သူများက ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် ၎င်းတို့၏အမြင်များကို နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့်သတ်မှတ်သော်လည်း၊ ၎င်းတို့အကြား တူညီ သည့်အမြင်မှာ မြန်မာစစ်တပ်အား နိုင်ငံရေး၌အုပ်ချုပ်နေသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအဖြစ်မှ ဖယ်ရှားရန် ယေဘုယျ အားဖြင့် သဘောတူညီမှု ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အပြစ်မပေးဘဲ ပြစ်မှုကျူးလွန်ကြသည့် ယဉ်ကျေးမှုကို အဆုံးသတ် ခြင်း၊ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှုလက်ကိုင်ပြုခြင်း၊ ဗဟုဝိသေသလက္ခဏာများဖြင့် အများပါဝင် သော လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးစနစ်များ တည်ဆောက်ခြင်းတို့အား ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိဖို့ မရှိမဖြစ် လိုအပ်သည်ဟု ယူဆ ကြသည်။ ပဋိပက္ခပေါ်ပေါက်စေသည့် အရင်းခံအကြောင်းရင်းများအား ဖြေရှင်းရာတွင် လက်ရှိစနစ်ကို ဖက်ဒရယ်ဒီမို ကရေစီဖြင့်အစားထိုးခြင်းက အရေးကြီးသည်ဟု မြင်ကြသည်။ ဖြေဆိုသူများက ဤအဆင့်ကို မြန်မာနိုင်ငံ ငြိမ်းချမ်း ရေးတည်ဆောက်မှုလုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အရေးကြီးသည့် အစိတ်အပိုင်း အဖြစ်နှင့် တာရှည်ခံသောငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရန် အတွက် လိုအပ်သည်ဟု မြင်ကြသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် အမြင်အမျိုးမျိုးရှိသော်လည်း၊ ပြည်သူအများစု သည် မြန်မာ့စစ်တပ်ကို နိုင်ငံရေးမှ ဖြုတ်ချရန် တိုက်တွန်းကြသည်။

ယခင်ကမအောင်မြင်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးကြိုးပမ်းမှုများက မြန်မာနိုင်ငံငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ညှိုးနွမ်းစေခဲ့သည်။ ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေးကိုပံ့ပိုးခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်၌ ပါဝင်ခြင်းသည် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ခြင်းအတွက် အရေးပါသော ပထမခြေလှမ်း ဖြစ်ကြောင်း သုတေသန၌ပါဝင်သူများက အသိအမှတ်ပြုသော်လည်း၊ အများစုက မိခင်နိုင်ငံအား ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုအဖြစ် နိုင်ငံရေးအရရှေ့ပြောင်းလဲခြင်းကို တာရှည်ခံသော ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အထောက်အကူဟု မြင်ကြပြီး ယင်းကို အာရုံစိုက်နေသည်။

ပြည်ပသို့ ဖျံ့နှံ့သွားပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းလုပ်ကိုင်ရာ၌ အခက်အခဲများ

အင်တာနက်အချိတ်အဆက်နှင့်ဒစ်ဂျစ်တယ်တက်ကြွလှုပ်ရှားမှု- အမျိုးသမီး ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများ အတွက် အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖွဲ့စည်းခြင်း၏ အကောင်းအဆိုးဒွန်တွဲနေသည့် အရာများ

အင်တာနက်အချိတ်အဆက်သည် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုလုပ်ငန်းများလုပ်ကိုင်နိုင်စေရန် အရေးပါသည့် လမ်းကြောင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ယင်းက ဘုံနိုင်ငံရေးပန်းတိုင်များအတွက် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရန်ကိရိယာတစ်ခု ပေးပြီး ရန်ပုံငွေရှာရန် ထိရောက်သောနည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ဒစ်ဂျစ်တယ်တက်ကြွလှုပ်ရှားမှုကို လွယ်ကူ ချောမွေ့စေပါသည်။ ဖြေဆိုသူများ၏အပြောအရ ၁၉၈၀ ခုနှစ်များနှောင်းပိုင်း/ ၁၉၉၀ ခုနှစ်များ မြန်မာ့ ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှုနှင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ် မြန်မာ့ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှုအကြား ထင်ရှားသည့်ကွဲပြားချက်မှာ အင်တာနက်အချိတ်အဆက်က ၂၁ ရာစု နိုင်ငံရေးဆော်ဩစည်းရုံးမှုကို ပိုမိုလွယ်ကူလျင်မြန်စေခြင်းဖြစ်သည်။³⁶

ဖော်ပြပြီးခဲ့သည့်အတိုင်း ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းများသည် နိုင်ငံရေး၌အဝေးမှပါဝင်မှုအတွက် အရေးကြီးသော်လည်း လူမှုရေးနှင့်နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများအတွက် မိတ်ဆွေရာ ရန်သူပါ ဖြစ်နေပြီး အကောင်းအဆိုး ဒွန်တွဲနေသဖြင့် အင်တာနက်အချိတ်အဆက်၌ အကျိုးကျေးဇူးများရှိသော်လည်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ အမျိုးသမီးများ၏ ကောင်းကျိုးနှင့်ဘေးကင်းရေးကိုထိခိုက်သည့် အဆိပ်အတောက်ဖြစ်စေသော အရာများလည်း ရှိနေပါသည်။³⁷

၂၀၂၁ ပြည့်နှစ်ရှိ ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှုမှာ အင်တာနက်သုံးစွဲနိုင်မှု မြင့်တက်လာခြင်းကြောင့် လူထုအား ကြိုတင်သတိပေးခြင်းနှင့် ချက်ချင်းတုံ့ပြန်နိုင်မှုများက ပိုမိုလွယ်ကူလာသည်။ သို့သော် အင်တာနက်မှ တဆင့် အမျိုးသမီး ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများအား ခြိမ်းခြောက်မှုများ ခံနေရသည်။

ဆိုရှယ်မီဒီယာသည် ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသော အမျိုးသမီးငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများအား ထိခိုက်သည့် အသရေဖျက်မှုနှင့် အင်တာနက်၌ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစော်ကားသည့် အရေးအသားများ လိုက်လံရေးသားရန်အတွက် အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်မှုကို အခြေခံသည့် အွန်လိုင်းနှောင့်ယှက်မှုပြုလုပ်ရန် ပလက်ဖောင်းတစ်ရပ် ပေးနိုင်သည်။ ယင်းကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူအမျိုးသမီးများက မိမိတို့ကိုယ်တိုင်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မိသားစုများဘေးကင်းနေစေရန် မိမိကိုယ်ကိုယ် စိစစ်လေ့ရှိသည်။ အွန်လိုင်းနှောင့်ယှက်မှုနှင့် အင်တာနက်၌ စော်ကားသည့် အရေးအသားများ လိုက်လံရေးသားခြင်းသည် မိမိကိုယ်ကိုယ်ယုံကြည်စိတ်နှင့် စိတ်ဓာတ်တို့ကို ထိခိုက်ပြီး နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲဖြစ်ပေါ်ရန် ကြိုးပမ်းမှုပေါ် မိမိကိုယ်ကိုယ်သံသယဝင်စိတ်ကို ဖန်တီးလျက် ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသည့် အမျိုးသမီးများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုအလုပ်ကို ထိခိုက်သည်။ ၎င်းတို့၏ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရန် လှုပ်ရှားမှုများကြောင့် မိမိနှင့်မိသားစုတို့ဘေးကင်းရေးအတွက် စိုးရိမ်စိတ်များက လည်း ၎င်းတို့အလုပ်အတွက် အတားအဆီးဖြစ်နေသည်။ အချို့က ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့်ရင်ဆိုင်ရသည်။ သို့မဟုတ် အာဏာရှင်စစ်တပ်၏သတိပြုမှုကို ရှောင်ရှားရန် လူမသိသူမသိနေဖို့ လိုအပ်ကြသည်။³⁸ မာဆချူးဆက်အခြေစိုက် ရန်ပုံငွေရှာသူလည်းဖြစ်၊ အသေးစားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်လည်း ဖြစ်သည့် ဖြေဆိုသူတစ်ဦး ထုတ်ပြောသည်မှာ-

“အာဏာသိမ်းကတည်းက နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုအတော်များများမှာ ပါဝင်ခဲ့တယ်။ နိုင်ငံခြားမှာ အခြေချနေတဲ့လူတွေကြားမှာရော ဒါထက်ကျော်လွန်ပြီးတော့ရောပေါ့။ စစ်တပ်က ဟိုမှာ ကျန်နေခဲ့တဲ့မိသားစုနဲ့ကျမကိုမဆက်စပ်မိအောင် ဒါတွေသတိထားပြီးတော့ကို ဆိုရှယ်မီဒီယာမှာ မတင်မိအောင်နေတယ်။ ဆက်စပ်မိသွားရင် သူတို့ အဖမ်းခံရဖို့ အန္တရာယ်ရှိတယ်လေ။”³⁹

ဤစိုးရိမ်မှုမှာ တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူအားလုံးအတွက် အလားတူပင်ဖြစ်ပြီး အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့သည်သာ ဘေးကင်းသည် နေရာ၌ရှိနေကာ ၎င်းတို့၏မိသားစုဝင်များမှာမူ ပုန်းရှောင်နေရဆဲဖြစ်၍ ဖြစ်သည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ် လှုပ်ရှားမှုမှရရှိနိုင်သည့် အလားအလာများရှိသော်လည်း လက်စားချေခံရမည်ကိုကြောက်ရွံ့၍ ဤအလားအလာ ကို အပြည့်အဝအသုံးချနိုင်ခြင်းမရှိသေးပါ။ ဤသည်က ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများနှင့် အလှူရှင်အသိုက် အဝန်းများ လုံခြုံထိရောက်စွာပါဝင်နိုင်ရေးအတွက် ဒစ်ဂျစ်တယ်ဘေးကင်းရေး ဆောင်ရွက်ချက်များကို မြှင့်တင်ရန် အရေးကြီးလိုအပ်မှုကို အလေးပေးဖော်ပြနေသည်။⁴⁰

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသည့်ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ အမျိုးသမီးများသည် ဒစ်ဂျစ်တယ်ဆက်သွယ်ရေးမှတစ်ဆင့်ပိုပိုးပေးနေသော အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်မှုကို အခြေခံသည့် နှောင့်ယှက်ခြင်းနှင့် ဆိုက်ဘာအနိုင်အထက်ပြုခြင်းအပြင်၊ မွေးရပ်မြေ၌ရှိနေသည့်လူမှုအသိုက်အဝန်းများ၏ အကျိုးစီးပွားကို ကိုယ်စားပြုရန် ၎င်းတို့၏သင့်တော်မှုနှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်အပေါ် မေးခွန်းထုတ်ခံရလေ့ရှိသည့် အတားအဆီးနှစ်ခုနှင့် ရင်ဆိုင်ရသည်။ ဤ “ကိုယ်စားပြုမှုပြဿနာ”⁴¹ သည် နိုင်ငံ၏ဆိုးရွားလှသော အခြေအနေကို မီးမောင်းထိုးပြဖို့ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုလုပ်ငန်းများကို ဆိုရှယ်မီဒီယာ၌ပြသသည့် ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသော မြန်မာ အမျိုးသမီးများအတွက် ကြီးမားသော အခက်အခဲတစ်ရပ်ကို ဖော်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ ၎င်းတို့၏ထောက်ခံပြောဆိုမှုကြိုးပမ်းချက်များက အခြားသူများနှင့်အင်တာနက်၌ စော်ကားသည့် အရေး အသားများ လိုက်လံရေးသားသော မလိုမုန်းထားသူများအား အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်မှုနှင့် အတိအကျ သက်ဆိုင်သည့် ပြင်းထန်စွာ စေ့စေ့စပ်စပ်စစ်ဆေးရန် ဆွဲဆောင်လျက်ရှိပြီး ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသော ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများအား မိမိကိုယ်ကိုယ်မြှင့်တင်နေပြီး မီဒီယာ၏အသိပြုမှုရရှိရန် ကြိုးပမ်း နေသည်ဟူသော စွပ်စွဲမှုကိုခံရစေသည်။ ထို့အပြင် ၎င်းတို့သည် အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်မှုကို ပစ်မှတ်ထားပြီး လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် ထိခိုက်ပြောဆိုမှုများနှင့် စော်ကားမှုများ၊ သို့မဟုတ် မိမိတို့၏ ရုန်းကန်မှုများကို အွန်လိုင်းတွင်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းအတွက် “ဇာတ်လမ်းဘုရင်မတွေ” ဟုအခေါ်ခံရခြင်းကဲ့သို့ တိုက်ခိုက်မှုများနှင့်လည်း ရင်ဆိုင်ရပါသည်။ ၎င်းတို့၏ယုံကြည်စိတ်ချရမှုနှင့် ဂုဏ်သတင်းကို ထိခိုက်စေရန် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာဘဝ၊ အိမ်ထောင်ရေးအနေအထား သို့မဟုတ် ငွေကြေးအကြောင်း ကောလာဟလများ သို့မဟုတ် လိမ်ညာမှုများဖြန့်ပြီး ၎င်းတို့၏အကျင့်စရိုက်အားတိုက်ခိုက်သည့် ပြောဆိုမှုများကို ခံရကြသည်။⁴²

ဒုတိယအချက်ဖြစ်ပြီး ပထမအချက်နှင့်ဆက်နွယ်နေသည်က တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသူ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သည့် အမျိုးသမီးများတွေ့ကြုံရသော အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်ခြင်းကို အခြေခံသည့် အွန်လိုင်းနှောင့်ယှက်မှုနှင့် ဆိုက်ဘာအနိုင်ကျင့်မှုတို့မှာ ၎င်းတို့အနေဖြင့် မိခင်နိုင်ငံ၏ အရေး ကိစ္စများကို ထုတ်ပြောရန် သင့်တော်ရဲ့လားဟု မကြာခဏ မေးခွန်းထုတ်ကြခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အွန်လိုင်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် ဆိုရှယ်မီဒီယာ၌ တင်ထားသည့်အရာများ အပါအဝင် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ဘဝများအား စိစစ်လျှက် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုကဲ့သို့ ဝေးလံသည့် နိုင်ငံတစ်ခုသို့ ရွှေ့ပြောင်းရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ဝေဖန်ခြင်းအားဖြင့်လည်း ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသည့် အမျိုးသမီးများအား ပစ်မှတ်ထား လေ့ရှိသည်။ ထူးခြားသည်မှာ ဤသို့ တိုက်ခိုက်ခြင်းများသည် ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသူများ အသိုက်အဝန်းအတွင်းမှ လူသိများသော သို့မဟုတ် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သော အမျိုးသားများကို ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူအများအပြားက၊ အထူးသဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းတော်လှန်ရေးအတွင်း အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုသို့ ရောက်ရှိလာသည့် အမျိုးသမီးများက၊ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုသို့ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်ကြသည့်အတွက် ပြင်းထန်စွာဝေဖန်ခံရသော်လည်း မိမိတို့ထိန်းချုပ်နိုင်ခြင်းမရှိသည့် ကံကြမ္မာနှင့် အခြေအနေများကြောင့် ဤသို့ဆုံးဖြတ်ခဲ့ရကြောင်း ရှင်းပြကြသည်။⁴³ အချို့က ၎င်းတို့၏အလုပ်ကို ဆက်လက် လုပ်ကိုင်ဖို့ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပိုမိုနီးကပ်စွာနေထိုင်လိုခဲ့ကြသော်လည်း တရားဝင်ခရီးသွားစာရွက်စာတမ်းများ မရှိသည့်အတွက် ခိုလှုံခွင့် သို့မဟုတ် ဒုက္ခသည်အနေအထား တောင်းခံနိုင်သည့် မည်သည့်နေရာမဆို၌ ဆန္ဒမရှိဘဲ တောင်းခံခဲ့ရလေ့ရှိသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသူများက ၎င်းတို့အား အခြေခံအကာအကွယ်များနှင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုအတွက်ပံ့ပိုးမှုများဖြင့် အကာအကွယ်ပေးထားသော အတန်းစားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုပါက ၎င်းတို့သည် မွေးရပ်မြေအနီးဒေတွင်း၌သာရှိနေရန်ပိုမိုနှစ်သက်ကြောင်း အလေးထား၍ ပြောဆိုကြသည်။⁴⁴

ရှေ့ကဆိုခဲ့သောအွန်လိုင်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူအမျိုးသမီးများအား ကြီးမားသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျန်းမာရေးအန္တရာယ်များနှင့် ထိတွေ့စေသည်။⁴⁵ ကိုင်တွယ်ပုံမဟာဗျူဟာများနှင့်ပတ်သက်၍မူ စော်ကားသည့်အရေးအသားများ ဆိုက်ဘာမှလိုက်လံရေးသားခြင်းနှင့် အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်မှုအခြေခံသည့် တိုက်ခိုက်မှုများအပေါ် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများ၏ ခံနိုင်ရည်အဆင့်များကွဲပြားနေပြီး၊ အချို့က နှောင့်ယှက်မှုများကို အဆုံးသပ်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏အသိုက်အဝန်းများ ဘေးကင်းနေစေရန် ဆိုရှယ်မီဒီယာမှ လုံးဝ ထွက်လိုက်ကြသည်။⁴⁶ အားပေးသူများအတွက် တက်တက်ကြွကြွစာမျက်နှာ၌ ဖော်လိုဝါ ၂၀၀၀၀၀ ကျော်ရှိပြီး နိုင်ငံရေးသမားလည်းဖြစ် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူလည်းဖြစ်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူတစ်ဦးက ၎င်း၏အားပေးသူများအတွက် စာမျက်နှာသည် အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်မှုကိုအခြေခံ၍ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် ၎င်း၏အလုပ်အကြောင်း သွားပတ်လေလွင့်ပြောဆိုရန် ပလက်ဖောင်းတစ်ခု ဖြစ်လာသဖြင့် ၎င်း၏အကောင့်ကို ပိတ်လိုက်ရသည်။ ၎င်း၏ဖော်လိုဝါများအား စစ်တပ်၏ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် အတွက် အန္တရာယ်လျော့ပါးရေးဆောင်ရွက်ချက်အဖြစ်လည်း အကောင့်ကို ပိတ်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။⁴⁷ အချို့က ဒစ်ဂျစ်တယ်လောကကိုရင်ဆိုင်ရန် ခွန်အားပြန်လည်ရရှိသည်အထိ ဆိုရှယ်မီဒီယာမှ ပုံမှန်အနားယူကြသည်။⁴⁸

ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူအမျိုးသမီးများသည် မိခင်နိုင်ငံအကြောင်း ထုတ်ပြောခွင့်ရှိခြင်းအပေါ် မေးခွန်းထုတ်ခြင်းနှင့် ကိုယ်ရေးအချက်အလက်များ ဝေဖန်ခြင်းတို့ကြောင့် အွန်လိုင်းတွင် ပစ်မှတ်ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ ထူးခြားသည်မှာ ထိုသို့သောတိုက်ခိုက်မှုများကို ငြိမ်းချမ်းရေးအလုပ်တွင် ပါဝင်နေသော အမျိုးသားများအပေါ်၌ မကြာခဏ မလှမ်းမီကြပေ။

ဤလေ့လာချက်အတွက် ဖြေကြားသူအများစုသည် အလုပ်အကိုင်နှင့်ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုတို့ကို အညီအမျှ အလေးထားရန်ခက်ခဲကြောင်း ပြောကြသည်။ ဥပမာ တော်လှန်ရေးကာလအတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲမှုလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ၎င်းတို့ဆက်လက်လုပ်ကိုင်နိုင်ကြောင်း သေချာ စေရန်အတွက် ဖြေကြားသူအချို့က ကိုယ်ပိုင်အသေးစားလုပ်ငန်းဖန်တီးကြသည်။ သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ဤသို့ပြုခြင်းက ၎င်းတို့အား ဒေသန္တရစီးပွားရေး၌ပါဝင်မည့်အစား တော်လှန်ရေးလုပ်ငန်းစဉ် အတွက် အချိန်ပို မိုရင်းနီးမြှုပ်နှံနိုင်စေသည်။ ဒေသန္တရစီးပွားရေးတွင် အလုပ်လုပ်ပါက “ကိုးနာရီမှ ငါးနာရီအလုပ်” က ၎င်းတို့အား တော်လှန်ရေးမှဝေးကွာသွားစေပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းနှင့်နိုင်ငံရေးအလုပ်ကို အဝေးမှ နေ၍ ကတိကဝတ်ဖြင့် အပြည့်အဝလုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်းအပေါ် ထိခိုက်မည်ကို စိုးရိမ်ကြသည်။⁴⁹ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲမှုအလုပ်တွင် အပြည့်အဝပါဝင်ရန်၊ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူအချို့သည် ဒေသခံ လူဦးရေ၏ လိုအပ်ချက်များကိုဖြည့်ဆည်းရင်း မြန်မာနိုင်ငံဒေသစံတော်ချိန်ကိုလိုက်၍ လုပ်ကိုင်ခြင်းဖြင့် မျှော်လင့်ထားသည်ထက်ကျော်လွန်ကာ ကြိုးပမ်းကြသည်။ မတူညီသည့် ဒေသစံတော်ချိန်များ၌ နေ့စဉ်လုပ်ကိုင် ရခြင်းသည် ခန္ဓာကိုယ်၏နေ့ညသဘာဝလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် အနှောင့်အယှက်ဖြစ်သဖြင့် ကြီးမားသော ကျန်းမာရေး အန္တရာယ်များဖြစ်စေသည့်အပြင် ဤအလုပ်အချိန်ဇယားက ၎င်းတို့၏မိသားစုနှင့်အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ ဘဝအပေါ် အနှောင့်အယှက်ပြုခြင်းအပါအဝင် ကြီးလေးသည့်အခက်အခဲများဖြစ်စေသည်။ အိုဟိုင်းယိုးပြည်နယ် အခြေစိုက် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူတစ်ဦးက စိတ်ထိခိုက်ဖွယ် ပြောပြသည်မှာ-

“ကျမသမီးက ‘သမီးက မေမေ့ကို ဂွတ်နိုက်လို့ ပြောချင်တဲ့အခါ မေမေက ကွန်ပျူတာကို ဘာဖြစ်လို့ ဂွတ်မောန်းလို့ ပြောနေတာလဲ’ လို့ ကျမကိုမေးတယ်။⁵⁰”

အခြားတစ်ဖက်တွင်၊ မကြာသေးမီကအာဏာသိမ်းပြီးနောက်ရောက်ရှိလာပြီး တော်လှန်ရေးမတိုင်မီက အစိုးရ မဟုတ်သည့် နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်း (NGO) များကိုဦးဆောင်ခဲ့သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများက မှု မြန်မာနိုင်ငံအခြေစိုက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ခြင်းက အဓိပ္ပာယ်အရှိဆုံးကြိုးပမ်းမှုဟု အခိုင်အမာပြောကြသည်။ ၎င်းတို့အများအပြားက အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများကို တည်ထောင်ခဲ့သူများ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့နှင့်ဆယ်စုနှစ်များစွာ လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသူများ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဤအခန်းကဏ္ဍများအတွက် လုပ်ခဖွဲ့စည်းထားပုံမှာ မြန်မာနိုင်ငံလူနေမှုကုန်ကျစရိတ်အပေါ် အခြေခံထားပြီး ဝင်ငွေကွာဟချက်မှာ ကြီးမား သဖြင့် လူနေမှုစရိတ်ပိုမိုမြင့်မားသည့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၌ ၎င်းတို့ရပ်တည်ရန်ခက်ခဲသည်။ ဤလိုအပ်ချက်ကြောင့် ၎င်းတို့၏စိတ်အားထက်သန်မှုများ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရန်မျှော်လင့်ချက်များ၊ ကျွမ်းကျင်မှုပညာများနှင့် ကိုက်ညီခြင်းရှိချင်မှုရှိမည့်အလုပ်အကိုင်ဖြင့် ဒေသန္တရစီးပွားရေးတွင်ပါဝင်ရန် လိုအပ် လေ့ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့၏မြန်မာနိုင်ငံအစီအစဉ်များနှင့် ချိတ်ဆက်မှုရှိသော ပညာရှင်အဖွဲ့ အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာ NGO များ သို့မဟုတ် အဆင့်မြင့်ပညာရေးအဖွဲ့အစည်းများတွင် ပါဝင်ရန်အခွင့်အလမ်းများ ပိုမို ရှိခြင်းက ထိုအဖွဲ့အစည်းများရော ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ အမျိုးသမီးများအတွက်ပါ အလွန်ဆွဲဆောင်မှု ရှိပြီး နှစ်ဦးနှစ်ဘက်အကျိုးရှိမည့် အခြေအနေဖြစ်သည်။⁵¹

ဤအနေအထား၌ အလုပ်အကိုင်နေရာချထားစဉ်မကိုက်ညီမှုများက ကျွမ်းကျင်မှုမကိုက်ညီခြင်းနှင့် မိမိကိုယ်ကိုယ်မည်သူမည်ဝါမှန်း မသေချာတော့ခြင်းများဖြစ်စေသည်။ ပေါ်ပေါက်လာနေသည့်အခက်အခဲ နှစ်စုံရှိသည်။ ပထမမှာ ပညာရှင်များရောက်ရှိလာသည့်အခါ ကာယလုပ်သားအလုပ်တွင် ထားရှိခြင်းက ငြိမ်းချမ်းရေးပညာပေးခြင်း၊ ပဋိပက္ခအားအသွင်ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် ကျား-မတန်းတူရေး အလုပ်တို့ကဲ့သို့ ယခင် ကျွမ်းကျင်ပညာများမှ ဝေးရာသို့ သွေဖည်သွားစေသည်။ ၎င်းတို့အား ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း သို့မဟုတ် ဧည့်ဝတ် ပြုသည့် လုပ်ငန်းများ၌ထားရှိကြသည့်အခါ ကျွမ်းကျင်မှုမကိုက်ညီခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာကို ထိခိုက်ခြင်းတို့ ဖြစ်စေသည်။ အထက်ဖော်ပြပါကိစ္စများတွင် နမူနာပြုထားသည့်အတိုင်း ဒုတိယအခက်အခဲမှာ ၎င်းတို့၏ ငြိမ်းချမ်းရေးမြှင့်တင်မှုကြိုးပမ်းချက်များလမ်းကြောင်း၌ အချိန်ပြည့်ဆက်လက်ရှိနေရမည်လော၊ သို့မဟုတ် ဒေသန္တရစီးပွားရေး၌ပါဝင်ပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးမြှင့်တင်မှုအလုပ်အား ယှဉ်တွဲလျက်လုပ်ကိုင်သည့် အားထုတ်မှုအဖြစ် လုပ်ကိုင်ရမည်လောဟူ၍ အကျပ်ရိုက်နေခြင်း ဖြစ်သည်။

ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှု အနေအထား

ဥပဒေရေးရာနှင့်လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးကိစ္စများကလည်း အစိုးရအကျိုးခံစားခွင့်များကိုရယူခြင်းနှင့် ပြည်ပ၌ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုတွင် ပါဝင်နိုင်စွမ်းတို့အပေါ်ထိခိုက်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ လာရောက်သည့် လမ်းကြောင်းများနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်များ၏ လက်ရှိရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှု အနေအထားများက ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု လှုပ်ရှားမှုအတွက် ပြည်ပသို့ခရီးထွက်ခြင်းနှင့် ဘဏ်မှချေးငွေများနှင့် အိမ်ဝယ်ဖို့ ချေးငွေများ ရယူနိုင်ခြင်းအပါအဝင် အစိုးရအကျိုးခံစားခွင့်များ ရယူနိုင်မှုအပေါ် အဆိုးအဖြတ်ပေးနေသည်။ ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ဆောင်မှုများ၏ အရည်အသွေးသည် ပြည်နယ်၏မူဝါဒများနှင့် အဖွဲ့အစည်း၏ စွမ်းဆောင်နိုင်ရည်များကြောင့် အမျိုးမျိုးကွဲပြားလျှ က်ရှိပြီး ပြန်လည်နေရာချထားရေးနှင့် နေရာထားပေးရေး အစီအစဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ ဇေဝဇေဝါ ဖြစ်စေသည်။ ပြည်သူ့ အကျိုးခံစားခွင့်များနှင့် ဖက်ဒရယ်အစီအစဉ်များအား အကောင်အထည်ဖော်မှုသည်လည်း ပြည်နယ်အလိုက် အမျိုး မျိုးကွဲပြားသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၌ နိုင်ငံရေးခိုလှုံ့ခွင့်လျှောက်ထားသူများသည် ကျောင်းသူကျောင်းသား များအားချေးငွေအပါအဝင် ကျောင်းသူ ကျောင်းသားများအတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရထောက်ပံ့ကြေးအပေါ် ကန့်သတ် မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပြီး ယင်းက ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများနှင့် ၎င်းတို့၏ကော လိပ်အရွယ်သားသမီးများအပေါ် ကြီးမားသည့်သက်ရောက်မှုများ ရှိနေသည်။ ထို့အပြင် အချို့သောသူများအတွက် ကျောင်းသူကျောင်းသား အတွက် ချေးငွေမရှိဘဲ ပညာဆက်လက်သင်ကြားရန် သို့မဟုတ် ကျွမ်းကျင်အတတ်ပညာရှင် သင်တန်းတက်ရန် ခက်ခဲပြီး အနာဂတ်ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများအဖြစ် ထိရောက်မှုအလားအလာကို ကန့်သတ်နေသည်။⁵²

၂၀၂၁ ခုနှစ်စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ အသစ်ရောက်ရှိလာသူများက အဓိက အားဖြင့် ဒုက္ခသည် သို့မဟုတ် ခိုလှုံ့ခွင့် လျှောက်ထားသူအနေအထား ရှိကြသူများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် ဖက် ဒရယ်အစိုးရ၏အလုပ်အကိုင်နေရာချထားပေးမှုနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုသင်တန်းအစီအစဉ်များ၊ ငွေကြေး ထောက်ပံ့မှုများ နှင့် ချေးငွေများအစရှိသည်တို့မှ အကျိုးခံစားရသည့် နိုင်ငံသားခံယူသူများထက် စနစ်၏အတား အဆီးများနှင့် ပိုမို ကြုံတွေ့ရသည်။⁵³ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုယာယီခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ကနဦးရောက်ရှိ လာပြီး နောက်ပိုင်း၌ခိုလှုံ့ခွင့် တောင်းခံသူများက အခက်အခဲအများဆုံးနှင့် ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ ၎င်းတို့၏ မိခင်နိုင်ငံမှ တရားမဝင်သည့်နိုင်ငံကူး လက်မှတ်များကြောင့် နိုင်ငံရေးအကြောင်းရင်းများဖြင့် ခရီးသွားနိုင်စွမ်း ကန့်သတ်ခံနေရပြီး ၎င်းတို့အားတစ်နေရာ တည်း၌သာ ကန့်သတ်နေသည်။⁵⁴ အမှုများကိုကိုင်တွယ်ရန် အလုပ် ကြွေးတင်နေခြင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်း၏အခြေအနေ နှင့် မူဝါဒအပြောင်းအလဲများ၏သက်ရောက်မှုဖြင့် ခိုလှုံ့ခွင့် လျှောက်လွှာများကို ကိုင်တွယ်ရသဖြင့်၊ အချိန်ဇယား မ သေချာမရေရာမှုကြောင့် ၎င်းတို့၏အနာဂတ်ကိုစိစဉ်ဖို့ ခက်ခဲသည်။ ယခင်က ခိုလှုံ့ခွင့်အနေအထားရရှိရန် နှစ်နှစ်ကြာ သော်လည်း ယခုမူ အလုပ်ကြွေးတင်နေသဖြင့် ပိုမို ကြာမြင့်နိုင်သည်။ ဤသည်ကိုရေးသားချိန် ၂၀၂၄ ခုနှစ်၌ အမေရိ ကန်ပြည်ထောင်စုခိုလှုံ့ခွင့်စနစ်၌ လျှောက်ထားသူ ၃ သန်းမျှဖြင့် အလုပ်ကြွေးကြီးမားစွာတင်နေပြီး ပျမ်းမျှစောင့်ရချိန် မှာ ၄.၅ နှစ်အဖြစ် တိုးသွားခဲ့ပါသည်။⁵⁵

ဥပဒေဆိုင်ရာအသေးစိတ်အပိုင်းများကို နားလည်ခြင်းနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ကျန်းမာရေးအာမခံ၏ ရှုပ်ထွေး နေသောစနစ်များအကြား သွားလာခြင်းကဲ့သို့ ယဉ်ကျေးမှုကိုလေ့လာရန် အခက်အခဲများက ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသော ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ အမျိုးသမီးများအဖို့ အတားအဆီး ဖြစ်သော်လည်း ယင်းတို့က ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွား သူများ အသိုက်အဝန်း၏ပံ့ပိုးမှုဖြင့် လျော့ပါးသွားသည်။ သုတေသန၌ပါဝင်သူများက ၎င်းတို့၏ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင် ခြင်းအတွေ့အကြုံကို “U.S.A. ဆိုတာက You Start Again (အသစ်ပြန်စတင်ခြင်း)” ဟု ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ ပညာရေး၊ ဥပဒေနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာစနစ်သစ်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေအောင် နေထိုင်ရာတွင် ရင်ဆိုင်ရသည့် အခက်အခဲများကို မီးမောင်းထိုးရင်း ဟာသနော့၍ဖော်ပြသည်။⁵⁶ ထို့အပြင် စိတ်ခံစားမှုနှင့်စိတ်ဖိစီးမှုများလည်း အဖြစ်များကြသည်။ သို့သော် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူအများအပြားက ၎င်းတို့ ကိုယ်တိုင်၌ ထိခိုက်မှုများရှိသော်လည်း ပိုမို၍ပါဝင်လိုစိတ်ကိုဖော်ပြကြသည်။ တပြည်တည်းသားများအပေါ် ကျူးလွန်သည့်ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်မှုများကို မြင်သည့်အခါ အသက်မသေဘဲရှင်ကျန်ရစ်သူတစ်ဦး ခံစားရသည့် စိတ်ဖိစီးမှုဝင်လာပါသည်။⁵⁷ ဤသည်က ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ အမျိုးသမီးများ အတွက် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျန်းမာရေးပံ့ပိုးမှု၏အရေး ပါပုံကို အလေးထား၍ ပြသနေသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရန် ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသည့်အမျိုးသမီးများ သုံးပြုသည့် ဗျူဟာများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသော ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများက အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်မှုနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တစ်ပြည်တည်းသားချင်းများရင်ဆိုင်ရသည့် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုတို့ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်နေသည်ကို ခံစားရပြီး ယင်းက ၎င်းတို့၏ဆက်လက်ပံ့ပိုးရန် ကတိကဝတ်ကို လှုံ့ဆော်ပေး နေသည်။ ဤသို့နိဗ္ဗာန်က မြန်မာနိုင်ငံ၏နေ့စဉ်သတင်းများကို သိနေအောင်ပြုခြင်းကဲ့သို့ နေ့စဉ်ပုံမှန်လုပ်နေကျ အရာများတွင် ပေါ်လွင်နေပြီး၊ ယင်းက မူရင်းနိုင်ငံနှင့် ပထဝီဝင်အနေအထားအရ ကွာဝေးသော်လည်း ၎င်းတို့ နှက်ရှိုင်းစွာချိတ်ဆက်နေပြီး စည်းလုံးနေကြောင်းကို ထင်ဟပ်နေပါသည်။ ဗဟိုဦးစီးဌာနရှိတွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်တစ်ဦးက “စစ်တပ်အာဏာသိမ်းတဲ့သုံးနှစ်ခွဲတစ်လျှောက်လုံး မြန်မာပြည်မနက်သတင်း မဖတ်ဘဲ အိပ်ရာမဝင်ဘူး။ အိပ်ရာထရင် အိမ်ကသတင်းကို အရင်ဆုံးဖတ်တာပဲ” ဟုဆိုသည်။⁵⁸ အင်ဒီယားနားမှ အသေးစားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦး ပြောသည်မှာ- “ကလေးဘဝအမှတ်တရအားလုံးက ဗမာပြည်မှာပဲ။ ဒါကြောင့် အားလုံးမှတ်မိတယ်၊ သတိရတယ်။ နှလုံးသားထဲမှာ မြန်မာအမြဲဖြစ်နေမှာပဲ။ တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိနေတုန်း အရာအမျိုးမျိုးအတွက်လည်း ကျေးဇူးတင်တယ်။ ဒီတော့ ဟိုမှာ ဖြစ်နေတာကို ဘေးကရပ်ကြည့်မနေနိုင်ဘူး။ ရန်ပုံငွေရှာတာ၊ ပြည်သူတွေပါဝင်အောင် လှုံ့ဆော်တာ စသဖြင့် တတ်နိုင်တဲ့နည်းနဲ့ ပါဝင်ရမှာပဲ။”⁵⁹ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူများက နေရာနှင့်အချိန်ကွာခြားချက်ကို ပေါင်းကူးပေးရန် ဤလူမှုအသိုက်အဝန်း၏ သို့မဟုတ် ပြုသလျက် နှစ်ဘက်အပြန်အလှန် သတင်းအချက်အလက်စီးဆင်းမှု၏အရေးပါပုံကိုလည်း အလေးထားပြောကြားခဲ့သည်။ ဖြေဆိုသူအများအပြား၏ ပြောဆိုချက်အရ ဤအချိတ်အဆက်က မြန်မာနိုင်ငံရှိပြည်သူများနှင့်စည်းလုံးမှုကိုခိုင်မာစေပြီး အမေရိကန် အခြေစိုက် သက်ရောက်မှုရှိသူများနှင့်အတူ ပိုမိုထိရောက်စွာထောက်ခံပြောဆိုရန်အတွက် အထောက်အကူ ပြုပါသည်။

ပါဝင်သူများက ငြိမ်းချမ်းရေးမြှင့်တင်ရာတွင်အသုံးပြုသည့်မဟာဗျူဟာများနှင့် နည်းဗျူဟာများတွင် ထောက်ခံပြောဆိုမှု၊ ကြားဝင်ဖြန့်ဖြူးမှု၊ ပြည်သူနှင့်လူမှုအသိုက်အဝန်း ပူးပေါင်းပါဝင်မှုနှင့် ပညာရေး၊ အသိအမြင် ပေးခြင်းနှင့် ရန်ပုံငွေရှာဖွေခြင်းစသည်ဖြင့် လုပ်ဆောင်ချက်အမျိုးမျိုး ပါဝင်သည်။ ပါဝင်သူများသည် ၎င်းတို့၏ မဟာဗျူဟာကျသော ချဉ်းကပ်နည်းများ၌ ၎င်းတို့၏နိုင်ငံယဉ်အားသာချက်များကို အသုံးပြုကြောင်း ဤလေ့လာချက်၌ တွေ့ရှိရသည်။ ယခင်ထောက်ခံပြောဆိုမှုအတွေ့အကြုံရှိသည့် သုတေသန၌ပါဝင်သူများက မူဝါဒထောက်ခံပြောဆိုမှုလုပ်ဆောင်လိုကြပြီး၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနောက်ခံရှိသူများကမူ ရန်ပုံငွေရှာခြင်းနှင့် ရည်မှန်းချက်အကောင်အထည်ဖော်ရန် အရင်းအမြစ်များရယူခြင်းအလုပ်က ပိုမိုအဆင်ပြေသည်။ လူမှုရေး တက်ကြွသော ပါဝင်သူများက အချင်းချင်းအကြံပေးခြင်းနှင့် အသစ်ရောက်ရှိလာသူများအား နေသားကျရန် အစီအမံများဖြင့်ကူညီသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ကြသည်။⁶⁰

ကြားဝင်ဖြန့်ဖြူးပေးသူတစ်ဦးက ဤပဋိပက္ခတွင်တူညီသောဘက်၌ရှိနေပြီး ကွဲပြားနေသော နိုင်ငံရေး အင်အားစုများအကြား၌ပင်ဖြစ်စေ၊ အရင်းခံအကြောင်းရင်းများကို ကြားဝင်ဖြန့်ဖြူးပေးမှုဖြင့် ဖြေရှင်းရန် ၎င်း၏သို့မဟုတ် “ကြားဝင်ဖြန့်ဖြူးမှုနဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ခြင်း၊ ဒါက ကျမယုံကြည်တာလေ။ ဒါကို လုပ်ခဲ့တာ ဆယ်စုနှစ်တွေကြာနေပြီ။ ကျမက ပင်ကိုအားဖြင့် ပဋိပက္ခအသွင်ကူးပြောင်းပေးတဲ့ ကြားဝင် ဖြန့်ဖြူးရေးသမားပါ။”⁶¹ ဟု အလေးထားပြောကြားခဲ့သည်။

ဘဏ္ဍာရေးနှင့်စာရင်းကိုင်နောက်ခံရှိသော ရန်ပုံငွေရှာသူတစ်ဦးက “ကျမရဲ့ ပညာရေးက စာရင်းကိုင်နဲ့ ဘဏ္ဍာရေး။ ငွေကြေးစီမံခန့်ခွဲတာ ဒါမှမဟုတ် နိုင်ငံခြားကိုငွေလွှဲတာဆိုရင် မကြောက်ဘူး။ ပြီးတော့ ဒီကြိုးပမ်းချက်တွေရဲ့ ရလဒ်တွေကိုလည်း ချက်ချင်းတွေ့နိုင်တယ်” ဟုဆိုသည်။⁶² ကုလသမဂ္ဂဆိုင်ရာ ထောက်ခံပြောဆိုမှုအပေါ် အာရုံစိုက်သည့် ထောက်ခံပြောဆိုသူတစ်ဦးက “ကျမက မြန်မာပြည်မှာကတည်းက ကျား-မတန်းတူရေး ထောက်ခံပြောဆိုခဲ့တယ်။ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ရပိုင်ခွင့်နဲ့ ကျား-မတန်းတူရေး မြှင့်တင်ပေးဖို့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အဆင့်အတန်းဆိုင်ရာကော်မရှင်နဲ့ CEDAW ကော်မတီကို ပစ်မှတ်ထားခဲ့တယ်။ ကျမ ကျွမ်းကျင်တာကိုသုံးပြီး အသိဆုံးကိုပဲ ဆက်လုပ်နေတယ်။”⁶³

အမျိုးသားရောအမျိုးသမီးပါ ပါဝင်သော လုံခြုံရေးအဖွဲ့ အစည်းများအား ခိုင်မာစေခြင်း။

ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသောအမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားရောအမျိုးသမီးပါ ပါဝင်မှုနှင့် တော်လှန်ရေးအင်အားစု များအတွင်း ရပိုင်ခွင့်များကိုကာကွယ်မှုအပေါ် အာရုံစိုက်လျက် တိုက်ပွဲဝင်အမျိုးသမီးများအားပံ့ပိုးရန် ကြိုးပမ်းချက်များကို စတင်ခဲ့သည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးများ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေး (WPS) ပလက်ဖောင်းများနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်ရင်း နိုင်ငံတကာ၌ ဤအသံများကို ပိုမိုချဲ့ကြသည်။ တော်လှန်ရေး အင်အားစုများရှိ အမျိုးသမီးဦးရေအတိအကျမှာ ရှင်းလင်းခြင်းမရှိသော်လည်း ၎င်းတို့သည် ကျား-မခွဲခြားမှု၊ ၎င်းတို့၏အဆင့်များအတွင်း အကြမ်းဖက်မှုတို့နှင့် ရင်ဆိုင်ရသည်။ တို့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်သူ အမျိုးသမီးများသည် ဤပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်နှင့် ဖန်တီးထားသည့် ဖြေရှင်းချက်များရှာဖွေဖို့ ကွန်ပျူတာမှတစ်ဆင့် အစည်းအဝေးများနှင့် WPS ဖိုရမ်များမှ ၎င်းတို့၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို စုစည်းထားပါသည်။⁶⁴

မြန်မာနိုင်ငံ၌ စစ်တပ်နှင့်၎င်းနှင့်ဆက်စပ်နေသည့်ပြည်သူ့စစ်များ၏ ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု (CRSV) အကြောင်း ကောင်းမွန်စွာမှတ်တမ်းတင်ထားသည်။⁶⁵ တစ်နိုင်ငံလုံး လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ အရှိန်မြင့်လာပြီးနောက် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးသမားအချို့နှင့် ဆက်စပ်လာသည့် အဖြစ်အပျက်များလည်း ရှိလာသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ရပိုင်ခွင့်များဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများသည် ဤရာဇဝတ်မှုများကို အများအပြားမှတ်တမ်းတင်ထားပြီး ကျူးလွန်သူများအား စစ်ရာဇဝတ်သားများဟု အမည်တပ်၍ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုရရှိရေး ကြိုးပမ်းကြသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းခြင်းက ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်နွယ်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု (CRSV) ပိုမိုပြင်းထန်စေပြီး⁶⁶ အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်များအား ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွား စေကာ၊ ထိုအမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်များက ပြည်ပ၌ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေဖွဲ့စည်းမှုအတွင်း အဆင့်မြင့် ထောက်ခံပြောဆိုမှုမှတစ်ဆင့် ကျူးလွန်သူများအား တာဝန်ခံစေရန် ပြင်းထန်စွာကြိုးပမ်းခဲ့သည်။⁶⁷ ကြိုတင် ကာကွယ်ရေးအတွက် ဤအမျိုးသမီးများသည် ကာကွယ်ရေးအင်အားစုများအား CRSV ဟူသည့်အရာနှင့် ယင်းတို့က စစ်ရာဇဝတ်မှုများဟု သတ်မှတ်သည့်အရာများဖြစ်ကြောင်း ပညာပေးရန်နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာမှုဥပဒေကို ၎င်းတို့လိုက်နာကြောင်း သေချာစေရေးတို့အတွက် ကြိုးပမ်းကြသည်။ လုံလောက်သည့်ရန်ပုံငွေများနှင့် အရင်းအမြစ်များကင်းမဲ့သော်လည်း ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသူများအကြားမှ အမျိုးသမီးများ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်လုံခြုံရေးထောက်ခံပြောဆိုသူများက ဤအလုပ်ကို ဆက်လက် လုပ်ဆောင်နေကြသည်။⁶⁸

တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့်ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူအမျိုးသမီးအများအပြားသည် အရေးပါသည့်နည်းပျံ့လာ တစ်ရပ်အဖြစ် ဒီမိုကရေစီလိုလားသူများမျက်နှာစာအတွင်း အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်မှု၊ လူမှုရေးစည်းလုံးမှုနှင့် တိုင်းရင်းသားတန်းတူညီမျှမှု အစိတ်အပိုင်းများကိုထည့်သွင်းခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံတော်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်များရှိ ကြားကာလအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၌ အမျိုးသားရောအမျိုးသမီးပါ ပါဝင်မှုရှိကြောင်း သေချာစေပါသည်။ ဤရည်မှန်းချက်ဖြင့် ကျား-မအနေအထားဆိုင်ရာစာတမ်း၊ ကျား-မမူဝါဒတွင်ပါဝင်ပြောဆိုခြင်း၊ အမျိုးသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီ (NUCC) အတွက် WPS မူဘောင်နှင့် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်များ၏ ကျင့်ဝတ်နှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှောင့်ယှက်မှု၊ အမြတ်ထုတ်မှုနှင့် မတော်မတရားပြုကျင့်မှုကာကွယ်ရေး မူဝါဒများ၌ ကျား-မရေးရာနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပါဝင်ပြောဆိုမှုကဲ့သို့ ကျား-မဆိုင်ရာ ထိခိုက်လွယ်သည့် မူဝါဒများနှင့် မူဘောင်များရေးဆွဲရာ၌ ၎င်းတို့တသမတ်တည်းကူညီပါသည်။⁶⁹ ၎င်းတို့သည် အဓိကမူဝါဒဆုံးဖြတ်ချက်များ၌ ကျား-မတန်းတူမှုတန်ဖိုးများနှင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကို ထင်ဟပ်လျက် ကျား-မရှုထောင့်များနှင့် ဓလေ့ထုံးစံ အရ ပယ်ထားသည့်အုပ်စုများ ပါဝင်ကြောင်း သေချာစေရန် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံ ကောင်စီ အစည်းအဝေးများတွင် ပုံမှန်ပါဝင်ကြပြီး ဒေသစံတော်ချိန်အမျိုးမျိုးအတွက် အစည်းအဝေးများကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက် ပေးသည်။⁷⁰

နိုင်ငံတော်နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအမျိုးသမီးကွန်ရက်များကို အားကောင်းစေခြင်း

ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသူများမှ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူအမျိုးသမီးများသည် ကြီးမားသည့်အန္တရာယ် ကျရောက်နိုင်သော လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ရပိုင်ခွင့်များအတွက် ထောက်ခံ ပြောဆိုသူများကို ကာကွယ်ရန်နှင့် ပြန်လည်နေရာချထားပေးရန် လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ဤကြိုးပမ်းချက်တွင် အရေးပေါ်ပြန်လည်နေရာချထားရေး ရန်ပုံငွေရှာရန်၊ အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်မှုအခြေခံသည့်အကြမ်းဖက်မှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်နှင့် ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသော အမျိုးသမီးများအား မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများ၏ လှုပ်ရှားမှုနှင့် အနီးကပ်လုပ်ဆောင်နိုင်စေရန် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သည့် တုံ့ပြန်မှုတို့ပါဝင်သည်။ ဒေသချင်းဝေးကွာ နေသော်လည်း ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူအမျိုးသမီးများသည် ပြည်တွင်းအိုးအိမ်စွန့်ခွာခဲ့ရသူ အမျိုးသမီးများအတွက် တကိုယ်ရေသန့်ရှင်းရေးပစ္စည်းများနှင့် ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများနှင့် နို့တိုက် မိခင်များအတွက် အရေးပေါ်ပစ္စည်းများအတွက် ရန်ပုံငွေကောက်ခံခြင်းကဲ့သို့ အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်မှု ဆိုင်ရာ သီးခြားလိုအပ်ချက်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းဖို့ ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံတကာကွန်ရက်များကို ထိရောက်စွာအသုံးပြုကြသည်။⁷¹ အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်မှုကို အခြေခံသော ရာဇဝတ်မှုများ ပေါ်ပေါက်သည့် အခါ အမျိုးသမီးအုပ်စုများသည် မုဒိမ်းမှုနောက်ပိုင်း စောင့်ရှောက်မှုနှင့် ရောဂါမဖြစ်ပွားစေရန် ကာကွယ် ကုသခြင်းတို့ကို အရေးတကြီးတောင်းဆိုကြသည်။ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများသည် အချိန်ကွာခြားသည့် ဒေသအမျိုးမျိုးရှိ ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသော အမျိုးသမီးများအပါအဝင် ကွဲပြားသည့်အုပ်စုများကို စာတိုချက်ချင်းပေး ပို့သည့် စနစ်များမှတစ်ဆင့် လှမ်း၍ဆက်သွယ်ကြသည်။ ဤစဉ်ဆက်မပြတ် လည်ပတ်နေသော ကွန်ရက်များသည် လိုအပ်သောဆေးဝါးနှင့် ငွေလွှဲပြောင်းပေးသောစနစ်များကို အဆက်မပြတ်ပံ့ပိုးနေကြောင်း သေချာစေသည်။ ယင်းက ဒေသခံအမျိုးသမီးရှေးဦးသူနာပြုများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ပျက်ပြယ်စေခြင်းမရှိသည့်အပြင် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရာ၌ရှုပ်ထွေးမှုနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၌ လိုအပ်နေသော ပံ့ပိုးမှုတို့ကို မီးမောင်းထိုးပြသည်။⁷² လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအချိန်များ၌၊ အကာအကွယ် အတွက်နှင့် လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များအတွက် ရှေးဦးသူနာပြုများအဖြစ် အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းများ၏အခန်းကဏ္ဍနှင့် နိုင်ငံတကာအမျိုးသမီးကွန်ရက်များ၏ ခွန်အားတို့သည် အဓိကအခြေခံ အဆောက်အအုံများ ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတကာနှင့်ဒေသတွင်းအမျိုးသမီးများ၏ ရပိုင်ခွင့်များနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု ကွန်ရက်များကလည်း ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူအမျိုးသမီးများအတွက် အရေးကြီးသည်။ ဤကွန်ရက်များသည် ၎င်းတို့၏ အသံများကို ပိုမိုချဲ့ကြသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာထောက်ခံပြောဆိုမှုအတွက် မဟာဗျူဟာကျသည့် စတင်ရန် နေရာများပေးပြီး ၎င်းတို့အား အဓိကသက်ရောက်ခံရသူများ၊ သံတမန်အသိုက်အဝန်းတို့နှင့် ချိတ်ဆက်ပေးသည်။ စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် နိုင်ငံမှထွက်ခွာသွားသော ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူအများအပြားသည် ၎င်းတို့၌နှိပ်ကွပ်ပြီးသား နိုင်ငံတကာကွန်ရက်များ၏ကျေးဇူးဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် သုတေသန ထောက်ပံ့ကြေးများရရှိကြပြီး တွေးခေါ်ပညာရှင်အဖွဲ့အစည်းများတွင် နေရာရကြသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်သူများသည် ကွဲပြားသည့်နိုင်ငံများနှင့်တိုက်များ၌နေထိုင်ကြသော မြန်မာအမျိုးသမီးများနှင့် ပုံမှန်အစည်းအဝေးထိုင်ခြင်းအားဖြင့် ဤကွန်ရက်များကို လုပ်ကိုင်နိုင်စေသည်။ ဤဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာချက်၏ ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များက နိုင်ငံတကာလှုပ်ရှားမှု၏အရေးပါပုံကို ထုတ်ဖော်ပြသသည်။ အကျပ်အတည်း များအတွင်း လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများအား ကာကွယ်ရန် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအမျိုးသမီးဝါဒီများ စည်းရုံးခြင်းမှာ အလွန်အရေးကြီးပါသည်။⁷³

ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသည့် အမျိုးသမီးများသည် တော်လှန်ရေးအင်အားစုများအတွင်း အမျိုးသားရောအမျိုးသမီးပါ ပါဝင်နိုင်ရေးနှင့် အမျိုးသမီးရပိုင်ခွင့်များကို ကာကွယ်ရန် ကြိုးပမ်းနေကြသည်။

ိုင်ငံတကာ ရန်ပုံငွေရှာခြင်း

ရန်ပုံငွေရှာသည့်မဟာဗျူဟာများ၌ ရန်ပုံငွေတိုက်ရိုက်ရှာသည့်ပွဲများနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းများ အသုံးပြုခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူအမျိုးသမီးများရှာဖွေသည့်ရန်ပုံငွေသည် အမျိုးသား အမျိုးသမီးဖြစ်မှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းသည့်အတွက် ကျား-မအခြေခံ ရှုထောင့်များ ရှိသည်။ ဥပမာများအဖြစ် ဤရန်ပုံငွေများသည် ပြည်တွင်းအိုးအိမ်စွန့်ခွာခဲ့ရသည့် အမျိုးသမီးများအတွက် တကိုယ်ရေ သန့်ရှင်းရေးဆိုင်ရာ ထုတ်ကုန်ပစ္စည်းများ ပေးသည်။ ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများမီးဖွားရန် ဆေးဝါးကုသမှု ကုန်ကျစရိတ်များပေးပြီး ကျား-မအခြေပြုရာဇဝတ်မှုများမှ ကျော်လွှားခဲ့သူများအား စိတ်ကျန်းမာရေးနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုတို့ပေးသည်။ ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသူများသည် ဒီမိုကရေစီ လှုပ်ရှားမှုများကို ပံ့ပိုးရန် ပွဲအမျိုးမျိုးစီစဉ်ပြီး ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်သူများက ရန်ပုံငွေရှာရန် အွန်လိုင်း ပလက်ဖောင်းများကို အသုံးပြုကြသည်။ အနုပညာလေ့လာတင်ပွဲများနှင့် မဲလက်မှတ်များရောင်းခြင်းတို့တွင် ပါဝင်ပြီး ပါဝင်မှုနှင့်ပံ့ပိုးမှုအမြင့်မားဆုံးဖြစ်စေရန် ဒစ်ဂျစ်တယ်စည်းရုံးရေးများကို မြှင့်တင်ပေးသည်။ ရန်ပုံငွေရှာသည့်လှုပ်ရှားမှုများတွင် အမျိုးသမီးများ၏အခန်းကဏ္ဍသည် အခရာကျသည်- တရားဝင်ရန်ပုံငွေ ရှာသူအစီအစဉ်၌ မှတ်ပုံတင်ထားသည့် ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသူများအနေအထားမှ ရန်ပုံငွေရှာသူများ၏ အထင်ကြီးလောက်ဖွယ် ၈၉ ရာခိုင်နှုန်းသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအမျိုးသမီးများဖြစ်ကြသည်။ လွန်ခဲ့သည့်သုံးနှစ်က ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသည့် လူမှုအသိုက်အဝန်းမှ နယူးယောက်ပြည်နယ် ဘတ်ဖလိုးမြို့၌ ပြည်သူ့စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ပွဲ ၂၃၃ ပွဲ စီစဉ်ခဲ့သည်။ ဤပွဲများ၌ အိမ်ချက်အစားအစာများ၊ မုန့်များရောင်းချပြီး ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှု အမှတ်တရ ပစ္စည်းများပေးကြပြီး ရရှိငွေများကို မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်ပို့ကြသည်။ ရန်ပုံငွေရှာရာတွင် တိုက်ရိုက်ပွဲများ၊ အွန်လိုင်း ပလက်ဖောင်းများနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်မဟာဗျူဟာများသည် အိုးအိမ်စွန့်ခွာခဲ့ရသူများအတွက် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုနှင့် ပညာရေးကဲ့သို့ တိကျသည့်လိုအပ်ချက်များ ပံ့ပိုးခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှု တိုးတက်ရေးအတွက် အရေးကြီးသည်။ ဗာဂျီးနီးယားပြည်နယ်အခြေစိုက် ဘဏ္ဍာရေး၌လုပ်ကိုင်သော ရန်ပုံငွေရှာသူတစ်ဦးက ဤလုပ်ငန်းစဉ်ကို “ကျမတို့က ရန်ပုံငွေတွေရပြီးရင် မတူညီတဲ့အကြောင်းအရာနယ်ပယ်တွေအတွက် ခွဲပေးလိုက်တယ်” ဟုရှင်းပြသည်။⁷⁴

ထောက်ခံပြောဆိုမှု

နိုင်ငံရေးကြောင့် ပြည်နှင့်ဒဏ်ခံနေရသူများ၊ လွှတ်တော်အမတ်ဟောင်းများနှင့် အမျိုးသမီးရပိုင်ခွင့် ထောက်ခံ ပြောဆိုသူများသည် ၎င်းတို့၏သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံရေးအတွေ့အကြုံ သို့မဟုတ် ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ငန်းစဉ် နောက်ခံများကြောင့်၊ ထောက်ခံပြောဆိုမှုမဟာဗျူဟာများကို ရန်ပုံငွေရှာခြင်းနှင့် အများပြည်သူစည်းရုံး လှုံ့ဆော်ခြင်းထက် ပိုမိုနှစ်သက်ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် မူဝါဒထောက်ခံပြောဆိုမှု၊ လုပ်ငန်းတူလုပ်ကိုင်သူများနှင့် ချိတ်ဆက်ခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်ခြင်း၊ ရပိုင်ခွင့်များကိုအခြေခံသည့် ချဉ်းကပ်နည်းများအပေါ် အာရုံစိုက်ခြင်းနှင့် စစ်အစိုးရနှင့်မဆက်ဆံဘဲ ဗဟုဝါဒမြှင့်တင်ခြင်းတို့၌ ပါဝင်လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ဆောင်ရွက်သူ အများအပြားသည် မြန်မာနိုင်ငံအား ကမ္ဘာ့အဆင့်နိုင်ငံရေးအသွင်ကူးပြောင်းဖို့ ထောက်ခံပြောဆိုကြသော်လည်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူအမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏အဓိကထောက်ခံပြောဆိုမှု သတင်းစကားက အာဏာသိမ်းခြင်း၏ ကျား-မအခြေပြုထိခိုက်မှုများအပေါ် အာရုံစိုက်ကြောင်း အလေးထားပြောကြားသည်။ ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံသားများပါဝင်နိုင်သည့်နေရာများနည်းပါးလာခြင်းနှင့် နိုင်ငံ၌ ကျား-မတရားမျှတရေးအလုပ် အပေါ် ခြိမ်းခြောက်မှုများ ပိုမိုကြီးထွားလာခြင်းအကြား ချိတ်ဆက်မှုကို မူဝါဒရေးဆွဲသူများအား မီးမောင်း ထိုးပြသည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်မှုက ပဋိပက္ခတိုင်း၌ အာဏာပြောင်းလဲနိုင်သည့် အရေးပါသော အရာတစ်ခုဖြစ်သည့်အတွက် မူဝါဒရေးဆွဲသူများအနေဖြင့် ကျား-မပဋိပက္ခခွဲခြားစိတ်ဖြာလေ့လာချက် ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ကြောင်းကို ၎င်းတို့အလေးပေးဖော်ပြကြသည်။⁷⁵

UN Credential Challenge တွင် မြန်မာ့ဒိုင်အာစပေါအမျိုးသမီးများသည် နယူးယော့ခံမြို့သို့ခရီးသွားပြီး သံအမတ်ကြီး ဦးကျော်မိုးထွန်းအား အထောက်အပံ့ပြုသည့် စည်းရုံးဆန္ဒပြပွဲများကို ပြုလုပ်ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် နွေဦးတော်လှန်ရေး၏ သင်္ကေတဖြစ်သည့် လက်မ၊ ရှဉ့်မ၊ လက်သန်မာလက်သုံးချောင်းဖြင့် အထောက်အပံ့ပြုကြသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၌ ထောက်ခံပြောဆိုသူများသည် မူဝါဒဆိုင်ရာပညာရှင်များအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဝါရှင်တန်ဒီစီရို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံခြားရေးဌာနမှ အရာရှိများအပါအဝင် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ သက်ဆိုင်သူများနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်ဖို့ အာရုံစိုက်ကြောင်းကို ကောက်ခံရရှိသည့် ကိန်းဂဏန်းအချက် အလက်များက ဖော်ပြသည်။ ဤထောက်ခံပြောဆိုသူများသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအဖွဲ့ အစည်းများနှင့် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီတို့အပေါ် စိတ်ပျက်သော်လည်း စစ်အစိုးရ တရားဝင်မှုရရှိသွားမည်ကို ကာကွယ်တားဆီးရန် ဤအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆက်လက်၍ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့သည် ကုလသမဂ္ဂဌာနချုပ်၊ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီနှင့် ပြည်ပနိုင်ငံများ၏ အမြဲတမ်းသံတမန်အဖွဲ့အစည်း များကဲ့သို့ နယူးယောက်နှင့် ဂျနီဗာရှိ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများအား မဟာဗျူဟာကျကျ ပစ်မှတ်ထားသည်။ မဟာဗျူဟာများ၌ မြန်မာပြည်သူများ၏ နိုင်ငံကိုယ်စားပြုရန် တရားဝင်ရပိုင်ခွင့်ကို ပံ့ပိုးဖို့နှင့် အာဏာသိမ်းခြင်း၏ ကျား-မအခြေပြုထိခိုက်မှုများကို မီးမောင်းထိုးပြရန် စာရေးစည်းရုံးရေးဆင်းခြင်း၊ အိတ်ဖွင့် ပေးစာ သို့မဟုတ် အိတ်ပိတ်ပေးစာများထုတ်ပြန်ခြင်းနှင့် အရေးကြီးသည့် ကုလသမဂ္ဂအစည်းအဝေးများနှင့် ချိန်ကိုက်လျက် အများပြည်သူစည်းရုံးရေးများ ပါဝင်သည်။⁷⁶ ဤကြိုးပမ်းချက်များသည် ကုလသမဂ္ဂ၌ ကိုယ်စားပြုရန် တရားဝင်အထောက်အထားအပေါ် စိန်ခေါ်ချက်၊ အမျိုးသမီးများ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်လုံခြုံရေး အပတ်နှင့် အမျိုးသမီးများအနေအထားကော်မရှင်ကဲ့သို့ အရေးပါသည့်အဖြစ်အပျက်များနှင့် တိုက်ဆိုင်လေ့ ရှိသည်။ နှစ်စဉ်အောက်တိုဘာလ၌ ကိုယ်စားပြုရန်အရည်အချင်းအပေါ် စိန်ခေါ်ချိန် အနီးတစ်ဝိုက်တွင် ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသော လူမှုအသိုက်အဝန်းအမျိုးမျိုးမှ ရာပေါင်းများစွာသော အမျိုးသမီးများသည် မြန်မာနိုင်ငံမှ ဖြုတ်ချ ခံခဲ့ရသည့် အရပ်သားအစိုးရအပေါ် ဆက်လက်သစ္စာရှိသော သံအမတ်ကြီးဦးကျော်မိုးထွန်းနှင့် (ရွှေဝါရောင် တော်လှန်ရေး၏ သင်္ကေတလက္ခဏာ) ၎င်း၏လက်သုံးချောင်းဖြင့်အလေးပြုခြင်းသင်္ကေတကိုအားပေးရန် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံအစည်းအဝေး၌ လူထုစည်းဝေးပွဲတစ်ရပ်စီမံ၍ဦးဆောင်ရန် နယူးယောက်မြို့သို့ လာရောက်ကြသည်။⁷⁷ ထို့အပြင် ထောက်ခံပြောဆိုမှုပစ်မှတ်များတွင် ၂၀၂၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ အက်ဥပဒေ (H.R. 5497)⁷⁸ နှင့် မြန်မာနိုင်ငံသားများအတွက် ယာယီအကာအကွယ်အနေအထားတို့ကဲ့သို့ ဥပဒေပြုမှု ဆောင်ရွက်ချက်များပါဝင်ပြီး အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားကျန်းမာရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍတို့ကို အသိအမှတ်ပြုသော အမျိုးသားအမျိုးသမီးဖြစ်မှုအပေါ် တို့ပြန်သည့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု အထောက်အကူများ ရှိကြောင်းသေချာစေပါသည်။

စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း

ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသည့်အမျိုးသမီးများ၏ဤလုပ်ဆောင်ချက်များအပါအဝင် အများပြည်သူစည်းရုံး လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ လူမှုအသိုက်အဝန်းစည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်းနှင့် အောက်ခြေဆင့်စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်းတို့သည် အမေရိကန်အစိုးရမှထိန်းသိမ်းထားသည့် မြန်မာအစိုးရ၏ရန်ပုံငွေများကိုထုတ်ပေးရန် နိုင်ငံတစ်ဝန်း လက်မှတ် ထိုး၍စည်းရုံးခြင်းများကဲ့သို့ ကြိုးပမ်းချက်များဖြင့် အရေးပါသည့်ကဏ္ဍမှ ပါဝင်ကြသည်။ မြန်မာပြည်သူများထံမှ ဒေါ်လာတစ်ဘီလျှံကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၌ ထိန်းသိမ်းထားပြီး⁷⁹ ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွားသည့်မြန်မာများမှ ဦးဆောင်၍ ကျောင်းသူကျောင်းသားများ၏ပါဝင်မှုဖြင့် ထိုရန်ပုံငွေများကို ထုတ်ပေးရန်ကြိုးပမ်းချက်များ ရှိပါသည်။ ထိုရန်ပုံငွေကိုထုတ်ပေးသည့်အခါ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီအတွက် အသုံးပြုနိုင်ပါမည်။ ဤကြိုးပမ်းချက်များသည် ညှိနှိုင်းထားသောစည်းရုံးရေးများဖြင့် အမေရိကန် နိုင်ငံခြားရေး မူဝါဒအပေါ်လွှမ်းမိုးရန် ရည်ရွယ်သော ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် အများပြည်သူပါဝင်မှု ကြိုးပမ်းချက်များ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူတစ်ဦးဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ထောက်ခံပြောဆိုသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ ညွှန်ကြားရေးမှူးလည်းဖြစ်သူ အမျိုးသမီးတစ်ဦးက အောက်ပါ ထိုးထွင်းသိမြင်မှုကို ပြောပြခဲ့သည်- “နိုင်ငံရေးထောက်ခံပြောဆိုမှုလောကမှာ အခြေခံလူတန်းစား စည်းရုံး လှုံ့ဆော်မှုရဲ့ ထိရောက်မှုနဲ့ မဲဆန္ဒနယ်မြေတွေရဲ့ ပါဝင်မှုတို့က အဓိကပဲ။ အထူးသဖြင့် ဥပဒေပြုမှုရလဒ်တွေမှာ ဖြစ်တယ်။”⁸⁰

ဤစည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုတွင် တိုင်းရင်းသားအမျိုးမျိုးပါဝင်ကြသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဝါရှင်တန်ဒီစီ၌ “တိုင်းရင်းသားမျိုးစုံ ချီတက်ခြင်း”က နမူနာကောင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး⁸¹ တိုင်းရင်းသားအမျိုးမျိုးပါဝင်သော အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသူများနှင့် နိုင်ငံ၌ရှိနေသူများက ပူးပေါင်း၍ ကျား-မရွာထောင့်မှ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာစိုးရိမ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် လူထုထုတ်ပြန်ချက်များကိုပူးတွဲထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်းဖြင့်လည်း သက်သေ ထင်ရှားသည်။⁸² ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေး၌ မြန်မာနိုင်ငံ၏ကွဲပြားသည့် တိုင်းရင်းသားများအပေါ် စစ်တပ်၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုမှာ တူညီသဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသည့် တိုင်းရင်းသားများ အကြား ကိုယ်ချင်းစာစိတ်သစ် ပျိုးထောင်ပေးလိုက်ပြီး ၎င်းတို့အား မထင်မှတ်ဘဲပိုမိုရင်းနှီးသွားစေမိသည်။ ရိုဟင်ဂျာများအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားများသည် စစ်အစိုးရအဆက်ဆက်လက်အောက်၌ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာကြာ ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုကို အဆမတန်ခံစားခဲ့ရသည်။ စစ်အစိုးရက ၎င်းတို့၏အာဏာကို စိန်ခေါ်ရဲသူမည်သူမဆို အား သက်ညှာမည်မဟုတ်ကြောင်းကို ဖော်ပြလိုက်ခြင်းအားဖြင့် တိုင်းရင်းသားဗမာလူမျိုးအတွက် ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေးသည် မျှော်လင့်မထားသော အမှန်တရားနှင့် ရင်ဆိုင် လိုက်ရခြင်း ဖြစ်သည်။⁸³ ဤစုပေါင်း၍ကြိုရသည့် ဆင်းရဲဒုက္ခသည် မိခင်နိုင်ငံ၌ရော ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့နေသူများ အကြားပါ ဒီမိုကရေစီအလေ့အထများ၊ တိုင်းရင်းသားတန်းတူညီမျှရေး၊ အာဏာမျှဝေခြင်းနှင့် ဖက်ဒရယ် စနစ်တို့အပေါ် အာရုံစိုက်လျက်၊ ဗဟုဝါဒီလူ့အဖွဲ့အစည်းကို လက်ခံကျင့်သုံးရန် အပြောင်းအလဲကို လှုံ့ဆော်ပေးဖို့ အလားအလာ ရှိသည်။⁸⁴ နယူးရောက်ပြည်နယ်အထက်ပိုင်း၌ အခြေစိုက်သော အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး၏ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာဆန်းစစ်ချက်အရ-

“စစ်တပ်ကရွာတွေမီးရှို့တာတွေ၊ အရပ်သားတွေကိုပစ်မှတ်ထားပြီး သတ်ဖြတ်တာတွေကို ကရင် တိုင်းရင်းသားတွေ ကြိုကြိုရတာကြာပြီ။ အခု ဗမာအများစုနေတဲ့ အချက်အချာဒေသတွေမှာ ဒီပုံစံ အတိုင်း ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုတွေကို အပြစ်ဒဏ်မခံရဘဲ ကျူးလွန်နေကြတာ တွေ့နေရတော့ ပြည်သူတွေအကြားမှာ စစ်တပ်ကို မကျေနပ်တဲ့စိတ်တွေ ပေါ်နေကြတယ်။”⁸⁵

ကနဦး၌ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအား ယာယီခိုလှုံရာနေရာအဖြစ် မြင်ခဲ့သော်လည်း ပြည်ပသို့ ပျံ့နှံ့သွား သူများသည် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသော နိုင်ငံရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် မိခင်နိုင်ငံ၌ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ မျှော်မှန်းချက်ကို ပျိုးထောင်ရန်အတွက် မဟာဗျူဟာကျသော အခြေစိုက်ရာနေရာအဖြစ် တိုး၍ မြင်လာသည်။ အထူးသဖြင့် အင်အားကြီးသည့်ဗမာလူမျိုးများနှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်တို့မှ အာဏာခွဲဝေရန်ကတိကဝတ်ကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပြောင်းလဲရန်ကြိုးပမ်းချက်များနှင့်အတူ ဤရွာထောင့် အမြင်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ကွဲပြားသော တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများအကြား ယုံကြည်စိတ်ချမှု ပြန်လည် တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းအတွက် အရေးကြီးသည်။⁸⁶

မိသားစုဝင်များ၏မမြင်နိုင်သောပံ့ပိုးမှုများနှင့် သတိမပြုမိသောပံ့ပိုးမှုများ

ဤဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာချက်၌ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သည့် အခန်းကဏ္ဍများမရှိသော်လည်း ခေါင်းဆောင်ပိုင်း ရာထူးများရှိသောခင်ပွန်းများကိုကူညီကာ ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှုကိုပံ့ပိုးနေသော အမျိုးသမီးများ၏ မမြင် တွေ့နိုင်သည့် ပါဝင်မှုများကိုလည်း ဖော်ပြထားသည်။ ဤအမျိုးသမီးများသည် အိမ်ထောင်စု၌ဝင်ငွေရှာပြီး၊ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် မျိုးပွား မှုတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်လျက် ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှုတွင် ၎င်းတို့၏အမျိုးသားများ အပြည့်အဝပါဝင်ဖို့ အချိန်နှင့် စွမ်းရည်ရှိကြောင်း သေချာစေပါသည်။

ကြိမ်ဖန်တလဲကြားနေရသည့်အကြောင်းအရာတစ်ခုမှာ နိုင်ငံရေးအရပြည်နှင့်ဒဏ်ပေးခံရသူများ၏ ကလေး များသည် ၎င်းတို့မိဘများရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရန်ဆုံးဖြတ်ချက်၏ အကျိုးဆက်အဖြစ် ဆိုးရွားသည့် ထိခိုက်မှုများ နှင့်ရင်ဆိုင်ရသည်ဟူ၍ဖြစ်သည်။ မျိုးဆက်အဆက်ဆက်၏ ဒဏ်ရာဒဏ်ချက်နှင့် ရေရှည် ထိခိုက်မှုတို့ကို ရှေ့ဆက် သုတေသနပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည်။ နယူးယောက်မြို့ အခြေစိုက် အမျိုးသမီးများ အခွင့်အရေးထောက်ခံပြောဆို သော ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူတစ်ဦးက အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ ရွှေ့ပြောင်းလာစဉ် ဖြေရှင်းနည်းအမျိုးမျိုး ဖြင့် ၎င်း၏ကလေးများအား ပံ့ပိုးပေးခဲ့ပုံအကြောင်း ပြောပြခဲ့သည်- “ကျမကလေးတွေက ဒုက္ခပိုရောက်တယ်။ အိမ် ကထွက်သွားဖို့ အဆင်သင့်မရှိကြဘူး။ သူတို့ကို အသည်းအသန် စာဖတ်ဖို့၊ ကျမတို့ရဲ့သမိုင်းကို လေ့လာဖို့၊ တခြား ပဋိပက္ခဒေသတွေဆီက သင်ယူဖို့နဲ့ ပြည်ပကိုယ့်နဲ့သွားပြီး အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုကို ရောက်လာကြတဲ့ တခြားလူ တွေရဲ့ အတွေ့အကြုံတွေဆီကနေ ခွန်အားယူဖို့ ကျမအားပေးတယ်။”⁸⁷

အများပြည်သူလှုပ်ရှားမှုသည် လူမျိုးစုပြားခြားနားမှုများကို ကျော်လွှားနိုင် ခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် “လူမျိုးစုပေါင်းစုံ လမ်းလျှောက် ပွဲ”^၁ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်တွင်း/ပြည်ပရှိ လူမျိုးစုအသီးသီး ပူးပေါင်းလျက် ထုတ်ပြန်သော ကြေညာချက်များမှ တစ်ဆင့် ထင်ရှားစွာ တွေ့ ရသည်။ နွေဦးတော်လှန်ရေးက စစ်တပ်၏ အကြမ်းဖက်မှုများအပေါ် ပူးတွဲ အတွေ့ အကြုံဖြင့် လူမျိုးစုအနွယ်အဖွဲ့ ကွဲပြားနေသော ပြည်ပမြန်မာများ အကြား နားလည်မှုအသစ်တစ်ရပ်ကို ဖန်တီးပေးခဲ့သည်။

ဖြေဆိုသူများသည် သွားဆေးခန်းများ၊ နေ့ကလေးထိန်းဌာနများ၊ အဝတ်လျှော်ဆိုင်များနှင့် အသေးစားစီးပွားရေး လုပ်ငန်းများကဲ့သို့ အခန်းကဏ္ဍအမျိုးမျိုး၌ လုပ်ကိုင်ကြပြီး အချိန်နည်းပါးမှုက အခက်အခဲတစ်ရပ် ဖြစ်နေသည်။ အလုပ်အကိုင်အတွက်ကတိကဝတ်များနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု လုပ်ဆောင်ချက်တို့အကြား ဟန်ချက် ထိန်းနေခြင်းက ၎င်းတို့၏ဘဝကို ထိခိုက်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရန် အချိန်ဖယ်ထားခြင်းမှာ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအဖို့ ထိခိုက်လေ့ရှိသည်- အချို့က တစ်ပတ်လျှင်လေးရက်အလုပ်လုပ်ရန် ညှိနှိုင်းကြပြီး တစ်ရက်ကို ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှုအတွက် သီးသန့်ရည်စူးထားကာ အခြားသူများက တစ်ပတ်လျှင် ခြောက်ရက် အလုပ်လုပ်ပြီး စနေတနင်္ဂနွေ အလုပ်လုပ်ရာမှ ရရှိငွေကို လှူဒါန်းကြသည်။ လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်းနှင့်အချိန် နည်းပါး သော်လည်း ၎င်းတို့သည် မိခင်နိုင်ငံရှိ လူသားချင်းစာနာမှု ကြိုးပမ်းချက်များကိုပံ့ပိုးရန် ဘဝ၌ သင့်လျော်သော ပြောင်းလဲမှုများ စွာ ပြုလုပ်ကာ အာဏာသိမ်းမှုကို ပြန်လည်ပြောင်းလဲရန်အတွက် သာမန်လူများအနေဖြင့် ထူးခြားသည့်အရာများကို ဆောင်ရွက်ပုံ၊ သေရေးရှင်ရေးလိုအပ်နေသော လူသားချင်းစာနာမှု လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပုံနှင့် အချိန်ကျပါက မိမိတို့၏နိုင်ငံကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန် အသင့်ပြင်ပုံတို့ကို ပြသနေသည်။⁸⁸

နိဂုံး

မြန်မာနိုင်ငံမှပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသည့်အမျိုးသမီးများသည် အခန်းကဏ္ဍအမျိုးမျိုးမှပါဝင်နေပြီး မိမိတို့ မိခင်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲမှုတွင်ပါဝင်ရန် မဟာဗျူဟာအမျိုးမျိုးကို အသုံးပြုကြသည်။ အချို့က အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု သို့ရောက်ရှိသည့်အခါ စစ်အစိုးရကိုဆန့်ကျင်သည့် နိုင်ငံရေးအတိုက်ခံများကို စည်းရုံးရန် အဓိကအားဖြင့်ပိုမိုဘေးကင်းသော ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ရပ်ကိုရှာဖွေရင်း ယာယီသာ နေထိုင်မည်ဟု မြင်ကြသော်လည်း အခြားသူများကမူ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအား ၎င်းတို့၏ ဒုတိယအိမ်အဖြစ် လက်ခံလိုက်ကြပေသည်။ သို့ရာတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ယာယီနေရာတစ်ခုထက်ပိုပြီး ၎င်းတို့၏ စုပေါင်းမျှော်မှန်းချက်နှင့် နိုင်ငံရေးစံထားချက်များကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရန် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးကြိုးပမ်းချက်များကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ဖို့ အရေးကြီးသည့် ဗဟိုချက်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အားလုံးသည် ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသူများ၏ဘဝအခက်အခဲများကို ကြိုကြိုခံရင်း မိမိတို့ကိုယ်တိုင်၏ လမ်းပြမြေပုံများ၏ လမ်းပြမှုဖြင့် မဟာဗျူဟာအမျိုးမျိုးနှင့် ချဉ်းကပ်မှုအမျိုးမျိုးကို အသုံးပြုနိုင်သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ ၎င်းတို့၏စုပေါင်းမျှော်မှန်းချက်သည် အပြစ်ဒဏ်မခံရဘဲ ပြစ်မှုများကျူးလွန်ခြင်းကို အဆုံးသတ်ခြင်း၊ အသွင်းကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုရယူခြင်းနှင့် ဗဟုဝိသေသလက္ခဏာများရှိသော လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးစနစ်များကို အတိုင်းအတာအမျိုးမျိုးဖြင့် စတင်ခြင်းတို့အားဖြင့် မြန်မာစစ်တပ်အား အုပ်ချုပ်နေသော အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် နိုင်ငံရေးမှဖယ်ရှားရန် ဦးတည်သည်။

လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို ဒီမိုကရေစီအများအပြားက ခွန်လွှဲ တ်အနစ်နာခံမှုများ ပြုလုပ်ကြပြီး ၎င်းတို့၏ဇာတိနိုင်ငံရှိ ဆိုးရွားလှသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန်အတွက် သာမန်လူများသည် သာမန်ထက်ထူးကဲသောအရာများကို မည်သို့လုပ်ဆောင်ကြသည်ကို သရုပ်ပြကြသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအစိုးရအတွက် အကြံပြုချက်များ

- ဖက်ဒရယ်ဒီပလိုမာတစ်ခုကို အားကောင်းစေသည့် အစီအစဉ်များအတွက် ပံ့ပိုးမှု၊ လက်နက်ကိုင် ထိခိုက်ခြင်းသား အဖွဲ့အစည်းများအား အသက်မသေဆေးစေသော အထောက်အကူ ပေးခြင်းနှင့် ပိုမိုဆီ အရင်းယူ ခြင်း တို့ ပါဝင်သည့် အထောက်အကူ ပံ့ပိုးမှုများကို ခွင့်ပြုသည့် မြန်မာနိုင်ငံအကျဉ်းစာပေးခြင်း ပြဋ္ဌာန်း ချက်များကို အရင်းတက်ကြီးအကောင်အထည်ဖော်ရန်၊ အမျိုးသမီးငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု များ၏ လိုအပ်ချက် အဝန်းများသည် လူ့သားချင်းစာနာထောက်ထားမ အကူ အညီများကို အလုံအလုံ အလုံအလုံ အလုံအလုံ ကျား-မတို့ ပြန်လည် ရှိသော ဖက်ဒရယ် စည်းမျဉ်း များ ဖွဲ့စည်းကြောင်း သဘောတူစေရန် စီစဉ် အားထက်ပေးရန်ပါ။
- တရားမဝင် ငွေကြေးလက်မှု တရားဝင် ငွေကြေးချွေးရောင်းတက်ကြွ လှုပ်ရှားမှု များအတွက် အရင်းပေါ် ခရီးသွား စာရင်း ကာကွယ်မှုများ ထုတ်ပေးခြင်း လိုအပ်စဉ် အရင်းအဟုန် နှင့် ကာကွယ်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ ဆို ခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု လိုအပ်အတွက် ဗဟုမာမကြာကတည်း နှစ်များသို့ လျှင်မြန် စွာ ခရီးသွားရန် ထရော် ဝေခွင့်ပေးခြင်း။
- မိမိတို့ ထံမှ မထုတ်ကုန် ဘမိ တည်ရှိသော ခြေခံခြောက်မှု များကြောင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု သို့ လူ့သားချင်းစာနာထောက်ထားမ လူ့တိုင်း ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ဖြင့် လာရောက် ရသည့် ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်မှု အမျိုးသမီးများနှင့် နှင့် ထရော်တက်ကြွ လှုပ်ရှားမှု များအတွက် ခိုလှုံခွင့် ရရှိ သည့် အနုအေးထားကို လျှင်မြန်စွာ ဝေခွင့်ပေးရန်။
- ပေါ်ပေါက်နေသော လူ့သားချင်းစာနာထောက်ထားမ ဆို ဣအကျပ်အတည်း၏ လိုအပ်ချက် အောက်တွင် သက်ရောက်မှု က ဆိုရုံ သို့မဟုတ် သို့မဟုတ် အတိုင်း နယ်ပယ်အောက် ဖက်ဒရယ်ဟိ ဘဏ်၌ ထိခိုက်ထား သော ဒေါ်လာတစ်ထောင်ကို အမျိုးသားစည်းလုံးသည့် တရား အတိုင်း ထိခိုက်ခြင်း အမျိုးသား စည်းလုံး သည့် တရားအစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသား တစ်ပေါ် နှစ်အဖွဲ့ အစည်းများထံ ထုတ်ပေးရန်။
- အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု မှ ဝါဒချမှတ်မှု များအနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များ သိရှိစေရေး နှင့် ဖြေရှင်းချက်များကို အတတ်က ဖြေရှင်းရန် ထရော်အတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု အမျိုးသမီးများနှင့် ပုံမှန် စစ်မေးမြန်းစေ ယနေ့ တရားတစ်ထု ထင်မြင် ကျား-မတို့ ပြန်လည် ဆို ဣအက အညီများပေးနေသော အမျိုးသမီးအဖွဲ့ အစည်းများအား အရင်းအမြစ်များပေး၍ ၎င်း တို့၏ ကြိုးပမ်းမှု များကို ပံ့ပိုးပေးရန်။
- ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု များ၏ ကလေးအရ ယာယီလေးငယ်များ ခိုလှုံခွင့် အနုအေးထား မ ရရှိသေးပေလျှင် ၎င်းတို့ အား သူတစ်ယောက်တည်း ကြား အခွင့်အလမ်းများ၊ ပညာသင်တန်း များ သို့မဟုတ် ငွေ ကြေးအထောက်အကူ များ ပေးရန်။
- ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပဋိပက္ခ ခလေး လာမီ ဆို ဣကဏ ဥပေါင်းစုံတိုင် အသိညာနှင့် ကျွမ်းကျင် မှု များကို ပံ့ပိုး နှစ်ခြင်း စာရယူ လိုသော ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု အမျိုးသမီးများအတွက် သို့မဟုတ် အခွင့်အလမ်းများ တိုးချဲ့ရန် တရားခံပညာရပ် အဖွဲ့ အစည်းများနှင့် အဆင်မပြေ ပညာ ရင်း အဖွဲ့ အစည်းများအား အရင်းအမြစ်များ ပံ့ပိုးပေးရန်။
- အသက်ရှင်မှု လာသော ပြည်သူ့ ပျံ့နှံ့ သွားသည့် များအား အရည်အသွေး ရှိ စကားပြောနိုင်စွမ်း အပါအဝင် ထရော်ကတည်းက စီစဉ်ခြင်းနှင့် စီစဉ်ခြင်း အောက်တွင် လိုအပ်ချက်များ ပံ့ပိုးမှု ဝန်ဆောင်မှု များကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အတိုင်း ပေါင်းစည်းမှု ၏ အစီအစဉ် တစ်ခုအဖြစ် ပေး ရန်။ ယင်းတို့ ငွေကြေးနှင့် အင်ဂျင်နီယာမက် တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားများဖြင့် ပါပံ့ပိုးပေးခြင်း နှင့် ထိခိုက်မှု တို့ကို တည်ဆောက် ပြည်သူ့ ပျံ့နှံ့ သွားသည့် အမျိုးသမီးက နှစ်များအတွက် အရင်းအမြစ်များ ဝန်ဆောင်မှု ပြုခြင်းတို့ အထူးပါဝင် သင့်သည်။

နိုင်ငံတကာအလှူရှင်အသိုက်အဝန်းအတွက် အကြံပြုချက်များ

- ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ အမျိုးသမီးများအား အဆင်မပြေပညာရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ချိတ်ဆက်၍ ပံ့ပိုးပေးရန် ဖြစ်နိုင်ပါက ငြိမ်းချမ်းရေးပညာသင်တန်းများ သို့မဟုတ် သူတို့အသိုက်အဝန်းအတွက် အရင်းအမြစ်များ လျာထားရန်။
- ကျား-မအခြေပြအကူအညီအဖွဲ့အစည်း မှ တွဲဖက်ဖွဲ့စည်းပေးရန်အတွက် အထောက်အကူအညီအဆက် အခြားကိစ္စရပ်များကို ပေးချေရသည့် VPN များနှင့် ငွေပေးချေရသည့် cloud ဝန်ဆောင်မှု များရယူ ရန် အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အမြဲကရစ်စံအဖွဲ့အစည်းများအတွက် အရင်းအမြစ်များပေးရန်။
- ကျား-မအခြေပြအကူအညီအဖွဲ့အစည်း နှင့် ပညာရေး ခန့်မှန်းချက် ယူဆရာ လိယာ ငွေဆိုင်ရာအကူအညီအဖွဲ့အစည်းအား ခွင့်ပြုချက်ပေး၍ ကျင့်ဝတ်နှင့် အညီ အစီအစဉ်သည် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများ၌ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် ရရှိရန်။
- အနု တရားဥပဒေရေးရာအဖွဲ့အစည်းအလားအလာရှိသော ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နှိုင်းယှဉ်ရေးတက်ကာပြုလုပ် ဖွဲ့စည်းသူ များအား နှိုင်းယှဉ်ရေးတစ်ဖက်မှ အကူအကူ ယူပေးထားသော လူ့တန်းစားအလုပ်အကိုင်အဖွဲ့အစည်းအသို့ အမှုထမ်းပြုလုပ် ကိုင်တွယ် စီမံကိန်းပေးရန်၊ ဤအဖွဲ့အစည်းအသို့ အမှုထမ်းပြုလုပ် ကိုင်တွယ် စီမံကိန်းပေးရန်၊ ဤအဖွဲ့အစည်းအသို့ အမှုထမ်းပြုလုပ် ကိုင်တွယ် စီမံကိန်းပေးရန်၊ ဤအဖွဲ့အစည်းအသို့ အမှုထမ်းပြုလုပ် ကိုင်တွယ် စီမံကိန်းပေးရန်။
- ပြည်သူ့ပံ့ပိုးမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အကျိုးအမြတ်အမျိုးသမီးများရရှိရန် ယူဆရာ အရင်းပေးပို့ပုံနှင့် အရင်းအမြတ် ကောက်တိုးမှုများ ပြုလုပ်ရန်။
- မကဏ္ဍမီကျရောက်သော မည်သည့် အနု တရားဥပဒေရေးရာအဖွဲ့အစည်းမှ ထွက်ပေးရန် လိုအပ်သည့် အနု တရားဥပဒေရေးရာအဖွဲ့အစည်းအလားအလာရှိသော လူ့အဖွဲ့အစည်းအရင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး တက်ကာပြုလုပ် ဖွဲ့စည်းသူ များအတွက် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဘာလုံးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရင်းပေးပို့ပုံ ပြုလုပ် ဝန်ဆောင်မှု များကို နှိုင်းယှဉ်ရေးတစ်ဖက်မှ ထုတ်ပေးရန်။
- ကျား-မတွင် ပြန်လည် ရရှိသော ဒေသခံ တရားဥပဒေရေးရာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် စနစ်များဖန်တီးခြင်းကို ပံ့ပိုးပေးရန် နှင့် အရင်းအမြစ်များ ပေးရန်။
- ကျား-မတွင် ပြန်လည် ရရှိသော တက်ကာပြုလုပ် ဖွဲ့စည်းသူ များအတွက် အထောက်အကူအညီအဆက် အခြားကိစ္စရပ်များကို ပေးချေရသည့် VPN များနှင့် ငွေပေးချေရသည့် cloud ဝန်ဆောင်မှု များရယူ ရန် အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အမြဲကရစ်စံအဖွဲ့အစည်းများအတွက် အရင်းအမြစ်များပေးရန်။
- ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ အမျိုးသမီးများ၏ အနာဂတ်ငြိမ်းချမ်းရေးမျှော်လင့်ချက်ကို ပံ့ပိုးရန်နှင့် လမ်း တစ်လျှောက် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ယာယီအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားတရားစီရင်ရေး စနစ်များအားကောင်းစေရေးအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်။

နောက်ဆုံးမှတ်စုများ

- 1 လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် နိုင်ငံအား ပြည်ထောင်စုမကြီးနိုင်ငံ (Union of Burma) ဟု တရားဝင်အမည်ပေးခဲ့သည်။ ၁၉၈၉ စစ်တပ် အာဏာသိမ်းပြီးနောက် အာဏာရအစိုးရသည် ဗမာ ("Burma") ဟူသည် လွှမ်းမိုးနေသည့် ဗမာတိုင်းရင်းသားအုပ်စုကိုသာ ကိုယ်စားပြုသည်ဟုဆိုလျက် နိုင်ငံအား မကြီးမား ("Myanmar") ဟုပြောင်းလဲခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားအများအပြားနှင့် ဒီမိုကရေစီ တက်ကွပ်ရှားသူများက ဤအပြောင်းအလဲအား စစ်မှန်သည့်အာဏာခွဲဝေမှု သို့မဟုတ် ပါဝင်မှုမရှိဘဲ၊ ၎င်းတို့၏ ယုံကြည်စိတ်ချမှုနှင့် နိုင်ငံတကာ၌တရားဝင်မှုရှိအောင်ခပြင်လှယ်ခင်းဟု မငြိမ့်ကြသည်။ ဤအမည်ပြောင်းလဲခြင်းကို အများပြည်သူနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများအား စစ်မှန်စွာအသိအမှတ်ပြုခြင်းမရှိဘဲ ပဋိပက္ခခံခဲ့ရသည်။ ယခု ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂမှ မကြီးမားအား တရားဝင်အမည်အဖွဲ့ အသိအမှတ်ပြုခြင်းလည်း တိုင်းရင်းသားများအား လေးစားသည့်အနေဖြင့် ဤစာတမ်းတွင် "Burma/Myanmar" ဟူသော ဝေါဟာရ နှစ်မျိုးလုံးကို အသုံးပြုထားပါသည်။
- 2 "အမျိုးသားနွေကျင်းပသော ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် လက်မှတ်ထိုးခဲ့သော ဤစာချုပ်တွင် သဘာဝတရားအားဖြင့် 'တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များဖွဲ့စည်းခြင်း' နယ်စပ်ဒေသများအတွက် ပြည်တွင်းကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အပြည့်အဝကို သဘာဝတရား အားဖြင့် လက်ခံထားသည်။" စည်သူအောင်မငြိ၏ "ပင်လုံစိတ်ဓာတ်နှင့် ခွဲထွက်ပိုင်ခွင့်" ("Panglong Spirit and the Right to Secession")၊ *Frontier Myanmar*၊ ၂၀၁၇ ဇွန်လ ၂၅ ရက်ကို ကိုးကားထားသည်။ <https://www.frontiermyanmar.net/en/panglong-spirit-and-the-right-to-secession/>။ Kala Mulqueeny ၏ "မကြီးမားတိုင်းရင်းသားအခက်အခဲများအတွက် လိုအပ်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲ" ("Constitutional Reform Needed for Myanmar's Ethnic Challenges" *The Diplomat*၊ ၂၀၂၃ နိုဝင်ဘာကိုလည်း ကြည့်ပါ။ <https://thediplomat.com/2023/11/constitutional-reform-needed-for-myanmars-ethnic-challenges/>။
- 3 David Steinberg၊ မကြီးမား- လူတိုင်းသိသင့်သည့်များ (*Burma/Myanmar: What Everyone Needs to Know*) (Oxford University Press၊ ၂၀၁၀)၊ Mary P Callahan၊ ရန်သူများပြုလုပ်ခြင်း- မကြီးမားနိုင်ငံ၌ စစ်ပွဲနှင့် နိုင်ငံတော်တည်ထောင်ခြင်း (*Making Enemies: War and State Building in Burma*) (Cornell University Press၊ ၂၀၀၃)။
- 4 နန်းလွင်၊ "မကြီးမားနိုင်ငံ၏ NCA ၌ ပါဝင်သူများအညွှန်း၊ ယခင်နှင့်ယခု" ("Who's Who in Myanmar's NCA, Then and Now,") *The Irrawaddy*၊ ၂၀၂၃ အောက်တိုဘာ ၂၃၊ <https://www.irrawaddy.com/news/politics/whos-who-in-myanmars-nca-then-and-now.html>။
- 5 ၂၀၂၀ နိုဝင်ဘာလကျင်းပခဲ့သော အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများတွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ဦးဆောင်သည့် NLD မှ သမ္မတ ပြုကြမ်းပြုအနိုင်ရရှိခဲ့သည်။ ယင်းက စစ်တပ်ကျဆင်းရောက်ရှိသည့် ပြည်ထောင်စုကွဲရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ (USDP) အတွက် ကြီးမားသော ဆုံးရှုံးမှုဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာလိမ်လည်မှု ကျယ်ပြန့်စွာရှိသည်ဟု တပ်မတော်ဟုသိကြသည့် စစ်တပ်မှ စွပ်စွဲခဲ့သော်လည်း ဤပြောဆိုချက်များကိုပုံရိပ်ရန် ကြီးမားသည့်အထောက်အထားများ မတွေ့ခဲ့ပါ။ နောက်ထပ် အချက်အလက်များကို ကြည့်ရန်- "နှစ်နှစ်ကပြီပြန်သော် မကြီးမားနိုင်ငံ စစ်တပ်အာဏာသိမ်းမှုကို နားလည်ခြင်း" ("Understanding the Military Coup in Myanmar, Two Years Later,") *East-West Wire*၊ ၂၀၂၃ မတ်လ ၁၅၊ <https://www.eastwestcenter.org/news/east-west-wire/understanding-military-coup-myanmar-two-years-later>။
- 6 "အာဏာသိမ်းမှုဆန့်ကျင်ဆန္ဒပပြုသူများအပေါ် မကြီးမားတပ်မတော်၏ အကျိုးပေးဖိနှိပ်မှုတွင် ရာပေါင်းများစွာ သေဆုံးဟု လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့ ခန့်မှန်း" ("Hundreds Dead in Myanmar Military's Violent Crackdown on Anti-Coup Protesters, Rights Group Estimates")၊ ရွှိက်တာ၊ ၂၀၂၁ မတ်လ ၃၁၊ လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့၊ "မကြီးမား- အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ရက်စက်ကျမ်းကျင့်သည့်နှစ်" ("Myanmar: Year of Brutality in Coup's Wake")။ လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့၊ ၂၀၂၂ ဇန်နဝါရီ ၂၈၊ <https://www.hrw.org/news/2022/01/28/myanmar-year-brutality-coups-wake>။ Tommy Walker၊ "ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပပြုသူများအပေါ် မကြီးမားစစ်အစိုးရမှ ရက်စက်ကျမ်းကျင့်စွာ ဆက်လက်၍ ဖိနှိပ်" ("Myanmar Junta Continues Brutal Crackdown on Protesters")၊ အမေရိကန်အသံ၊ ၂၀၂၁ မတ်လ ၉၊ <https://www.voanews.com/a/east-asia-pacific-myanmar-junta-continues-brutal-crackdown-protesters/6203074.html>။ လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့၊ "ကျွန်ုပ်တို့ဦးရေ လျော့နည်းလာနေသည်"- မကြီးမားနိုင်ငံ အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ရှေ့နေများအပေါ်ဖိနှိပ်မှု" ("Our Numbers Are Dwindling": Myanmar's Post-Coup Crackdown on Lawyers")၊ လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့၊ ၂၀၂၃ ဇွန်လ ၈ ရက်၊ <https://www.hrw.org/report/2023/06/08/our-numbers-are-dwindling/myanmars-post-coup-crackdown-lawyers>။

- 7 Renaud Egreteau "မကြိမာလူဦးရေ ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားခြင်း- အာရှရှိ မကြိမာနိုင်ငံမှ ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသော လူမှု အသိုက်အဝန်းများအပေါ် ကနဦးသုတေသနမှတ်ချက်" ("Burma in Diaspora: A Preliminary Research Note on the Politics of Burmese Diasporic Communities in Asia")၊ *Journal of Current Southeast Asia Affairs*၊ အတွဲ ၃၁၊ နံပါတ် ၂ (၂၀၁၂)- ၁၁၅-၁၄၇၊ Partha S. Ghosh၊ တောင်အာရှရှိ ရှေ့ပိုင်းနယ်စပ်များ၊ ဒုက္ခသည်များနှင့် နိုင်ငံမဲ့သူများ (*Migrants, Refugees, and the Stateless in South Asia*) (Lexington Books၊ ၂၀၁၆)။
- 8 A.M. Thawngmung၊ "မိခင်နိုင်ငံ၏နိုင်ငံရေးကို ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း- ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသော မကြိမာအမေရိကန် မကြိမာလူမျိုးများ" ("Recycling Home Politics: The Burmese Diaspora in North America") ၂၀၀၅ APSA နှစ်ပတ်လည် အစည်းအဝေး၊ ဝါရှင်တန်ဒီစီ၊ ၂၀၀၅ စက်တင်ဘာ၌ တင်ဆက်ခဲ့သည့် စာတမ်း။
- 9 Ian Brown၊ Ian Brown၊ နှစ်ဆယ်ရာစု မကြိမာစီးပွားရေး (*Burma's Economy in the Twentieth Century*) (Cambridge University Press၊ ၂၀၁၃)။
- 10 "ခေါင်းစီးသတင်းများမှဝေးရာ- မကြိမာ- ရိုဟင်ဂျာ အကျပ်အတည်း" ("Far from the Headlines: Myanmar - The Rohingya Crisis") UNRIC၊ ၂၀၂၄ မတ်လ ၅ ရက်၊ <https://unric.org/en/myanmar-the-rohingya-crisis/>၊ ကုလသမဂ္ဂ လူ့ အခွင့်အရေးကောင်စီ၊ သီးခြား နိုင်ငံတကာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင်၏ မကြိမာနိုင်ငံဆိုင်ရာအစီရင်ခံစာ (*Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar*)၊ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၊ ၂၀၁၈ စက်တင်ဘာ ၁၂ ရက်၊ <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/myanmar-ffm/index>၊ UNHCR အာရှနှင့် ပစိဖိတ်ဒေသ ဆိုင်ရာရုံး (RBAP)၊ "ကုန်းကြားနှင့် ပင်လယ်ပြင်မှ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်လာသော ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များ - ၂၀၂၃ ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်နေ့အထိ သုံးလပတ် နောက်ဆုံးအခြေအနေ" ("Rohingya Refugees Fleeing Over Land and Sea - Quarterly Update as of 31 December 2023")၊ UNHCR၊ ၂၀၂၄ ဖေဖော်ဝါရီ ၅ ရက်၊ <https://data.unhcr.org/en/documents/details/106455>။
- 11 ဟိန်းထူးဆန်း၊ "စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအောက်က ပရမ်းပတာများအကျဉ်း မကြိမာ ဦးနှောက်ယိုစီးမှု ကြီးထွားလာ" ("Myanmar's Brain Drain Grows Amid Chaos of Life Under Military Rule")၊ *The Irrawaddy*၊ ၂၀၂၂ အောက်တိုဘာ ၁၄ ရက်၊ https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmars-brain-drain-grows-amid-chaos-of-life-under-military-rule.html#google_vignette၊ Julie Ray၊ "အာဏာသိမ်းပြီးနောက် မကြိမာနိုင်ငံ- ထွက်ခွာလိုသည့် လူဦးရေ စံချိန်တင်" ("Post-Coup Myanmar: Record Numbers Want Out")၊ Gallup၊ ၂၀၂၂ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်၊ <https://news.gallup.com/poll/389402/post-coup-myanmar-record-numbers.aspx>။
- 12 ရွှေရွှေဟိန်းလတ်နှင့် အခြားသူများ၊ မကြိမာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများ၏နိုင်ငံရေးပါဝင်မှု- အမျိုးသမီး လွတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ အတွေးအခေါ်များ ၂၀၁၁- ၂၀၁၆ (*Women's Political Participation in Myanmar: Experiences of Women Parliamentarians 2011-2016*) (The Asia Foundation၊ ၂၀၁၇ ဧပြီ)၊ <https://tile.loc.gov/storage-services/service/gdc/gdcovop/2017357139/2017357139.pdf>။
- 13 "၁၉၈၈ ခုနှစ် အမျိုးသမီးများ" ("The Women of 1988")၊ *The Irrawaddy*၊ ၂၀၁၉ သြဂုတ်လ ၈ ရက်၊ <https://www.irrawaddy.com/from-the-archive/the-women-of-1988-3.html>။
- 14 Elisabeth Olivius, Jenny Hedström နှင့် Zin Mar Phyo၊ "အမျိုးသမီးဝါဒီပြေးချမ်းရေးလော၊ နိုင်ငံ၏အနိုင်ယူခြင်း လော။ မကြိမာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်လုံခြုံရေး အစီအစဉ်" ("Feminist Peace or State Co-optation? The Women, Peace and Security Agenda in Myanmar")၊ *European Journal of Politics and Gender*၊ အတွဲ ၅၊ အမှတ် ၁ (၂၀၂၂)။
- 15 Umayma Khan၊ "မကြိမာအမျိုးသမီးများ- 'ကျွန်ုပ်တို့၏နေရာသည် တော်လှန်ရေး၌ ဖြစ်သည်'" ("The Women of Myanmar: 'Our Place Is in the Revolution'")၊ *Al Jazeera*၊ ၂၀၂၁ ဧပြီ ၂၅ ရက်၊ <https://www.aljazeera.com/features/2021/4/25/women-of-myanmar-stand-resilient-against-the-military-coup>။
- 16 Marlari Justine Chambers and Elen၊ "ဒိုထာဘီ၊ ဒိုအလံ၊ ဒိုအောင်ပွဲ- မကြိမာနှစ်ဦးတော်လှန်ရေးမှ အမျိုးသမီးငယ်များ၏ အခန်းကဏ္ဍ" ("Our Htamein, Our Flag, Our Victory: The Role of Young Women in Myanmar's Spring Revolution")၊ *Journal of Burma Studies*၊ အတွဲ ၂၇၊ အမှတ် ၁ (၂၀၂၃)- ၆၅-၉၉၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး အင်စတီ

ကျ၊ “မန္တလေးနိုင်ငံ၏ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲနေသော လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းများ၌ အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ” (“The Role of Women in Myanmar’s Evolving Security Institutions”)၊ ၂၀၂၄ ဇူလိုင်လ ၂၆ ရက်တွင် ရယူဖတ်ရှုခဲ့သည်။ <https://www.usip.org/publications/2021/09/role-women-myanmars-evolving-security-institutions>၊ Naw Hser Hser and Maggi Quadrinii “မန္တလေးအာဏာသိမ်းမှုအပြီးသုံးနှစ်အကြာတွင် လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ် စောင့်ရှောက်သူ အမျိုးသမီးများ ရှေ့တန်းမှ ဆက်လက်ရှိနေ” (“Three Years After the Myanmar Coup, Women Human Rights Defenders Remain at the Forefront”)၊ *The Diplomat*၊ ၂၀၂၄ ဇန်နဝါရီလ ၃၁ ရက်၊ <https://thediplomat.com/2024/01/three-years-after-the-myanmar-coup-women-human-rights-defenders-remain-at-the-forefront/>၊ Nandar and Maggi Quadrinii “နှစ်နှစ်ကပြီပြန်တော် မန္တလေးတော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှု၏ရှေ့တန်း၌ အမျိုးသမီးများဆက်လက်ရှိနေသည်” (“Two Years On, Women Remain at the Forefront of Myanmar’s Resistance Movement”)၊ *The Diplomat*၊ ၂၀၂၃ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်၊ <https://thediplomat.com/2023/02/two-years-on-women-remain-at-the-forefront-of-myanmar-resistance-movement/>၊ Olivius, Hedström, and Phyo၊ “အမျိုးသမီးဝါဒီ ငြိမ်းချမ်းရေးလောက နိုင်ငံ၏အနိုင်ယူခြင်းလောက” (“Feminist peace or state co-optation?”) ၂၀၂၂။

- 17 အထက်ဖော်ပြပါ။
- 18 Nang Lao Liang Woni “မန္တလေးနိုင်ငံတွင် ဒီမိုကရေစီသည် အမျိုးသမီးများအတွက် ဖြစ်မြောက်နိုင်ပါသလား။” (“Can Democracy Work for Women in Burma?”) ၂၀၁၃ ဇူလိုင်လ ၁၇ ရက်၊ အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီပုံစံအဖွဲ့၌ သုတေသန တင်ပြချက်၊ https://www.ahl-alquran.com/arabic/printpage.php?doc_type=0&doc_id=28290.
- 19 Jessica Harriden၊ လွှမ်းမိုးမှု၏သဏ္ဍာန်- မန္တလေးသမိုင်းတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် စွမ်းပကား (*The Authority of Influence: Women and Power in Burmese History*) (NIAS Press၊ ၂၀၁၂)။
- 20 David C. Williams၊ “မန္တလေးနိုင်ငံအား ပြင်ပမှပြောင်းလဲခြင်း- ပြည်ပသို့ယွှန်သွားသူ မန္တလေးများအကြား နိုင်ငံရေးတက်ကျွတ် လှုပ်ရှားမှု” (“Changing Burma from Without: Political Activism Among the Burmese Diaspora”) *Indiana Journal of Global Legal Studies*၊ အတွဲ ၁၉၊ အမှတ် ၁ (၂၀၁၂)။
- 21 T. Lwyn and S.Y.P. Choi၊ “မန္တလေးနိုင်ငံတွင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှု၏ ကျား-မရွှေ့ပြောင်းမှုများ” (“Gendered Dimensions of Migration in Myanmar”) *Asian Journal of Women's Studies*, အတွဲ ၂၅၊ အမှတ် ၁ (၂၀၁၉)၊ ၇၄-၉၆။
- 22 Elisabeth Olivius၊ “ပြည်ပသို့တိမ်းရှောင်နေရာမှ ရပိုင်ခွင့်များတောင်းဆိုမှု- ထိုင်း-မန္တလေးနယ်စပ်ဒေသများရှိ အမျိုးသမီးများ၏ သောင်းကျန်းသူနိုင်ငံသားဖွဲ့စည်းမှု ကျင့်ထုံးများ” (“Claiming Rights in Exile: Women’s Insurgent Citizenship Practices in the Thai-Myanmar Borderlands”)၊ *Citizenship Studies*၊ အတွဲ ၂၃၊ အမှတ် ၈ (၂၀၁၉)၊ ၇၆၁-၇၇၉၊ J. Pollock and S. Lin Aung၊ “အရေးပါသောအချိန်များ- ထိုင်းနိုင်ငံရှိ မန္တလေးရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများအတွက် စီးပွားရေးအကျပ်အတည်း၏ ကျား-မဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများ” (“Critical Times: Gendered Implications of the Economic Crisis for Migrant Workers from Burma/Myanmar in Thailand”) *Gender & Development*၊ အတွဲ ၁၈၊ အမှတ် ၂ (၂၀၁၀)၊ ၂၁၃-၂၂၇။ Agatha Ma and Kyoko Kusakabe၊ “မန္တလေးနိုင်ငံ၊ ကယားပြည်နယ်ရှိ ထိုင်းရင်းသားပဋိပက္ခ အနုအေးထားတွင် အကြောက်တရားနှင့် ရွှေ့လျားသွားလာမှုဆိုင်ရာ ကျား-မရေးရာ ဆန်းစစ်ခြင်း” (“Gender Analysis of Fear and Mobility in the Context of Ethnic Conflict in Kayah State, Myanmar”)၊ *Singapore Journal of Tropical Geography*၊ အတွဲ ၃၆၊ အမှတ် ၃ (၂၀၁၅)၊ ၃၄၂-၃၅၆။
- 23 Magda Lorena Cárdenas & Elisabeth Olivius၊ “စစ်ပွဲ၏အရိပ်၌ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်း- မန္တလေးနိုင်ငံ၌ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်မှုအတွက် အလွန်အထူးတစ်ခုအဖြစ် အမျိုးသမီးအချင်းချင်း သံတမန်ဆက်ဆံရေး” (“Building Peace in the Shadow of War: Women-to-Women Diplomacy as Alternative Peacebuilding Practice in Myanmar”) *Journal of Intervention and Statebuilding*၊ အတွဲ ၁၅၊ အမှတ် ၃ (၂၀၂၁)၊ ၃၄၇-၃၆၆။
- 24 Julie Marie Hanseni၊ “အတင်းအကျပ် ရွှေ့ပြောင်းစေခြင်းခံရပြီးနောက် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်နေသည့် အမျိုးသမီးများ- နော်ဝေနိုင်ငံရှိ ပြည်ပသို့ယွှန်သွားသော မန္တလေးများ၏ ဖြစ်ရပ်” (“Women Building Peace after Forced Migration: the Case of the Myanmar Diaspora in Norway”)၊ GPS Policy Brief, အမှတ် ၂ (PRIO၊ ၂၀၁၆)၊ <https://www.prio.org/publications/9300>.
- 25 ငွေလွှဲပြောင်းပေးခြင်းများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းအကြောင်း ရှိနေသည့်ရေးသားချက်များကို အခြေခံ၍၊ ငြိမ်းချမ်းရေး အတွက် ငွေလွှဲပြောင်းပေးခြင်းများသည် စစ်ပွဲမှ ငြိမ်းချမ်းရေးသို့ အသွင်ကူးပြောင်းနေကာ၊ အကျပ်အတည်း

ခဲ့သည်။ အမျိုးသမီးများ၏ရပိုင်ခွင့် ထောက်ခံပုံပြင်ဆိုင်သူ နင်းလီခေါ်နီနှင့် ၂၀၂၄ မလေ ၂၄ ရက် အွန်လိုင်းမှ တွေ့ဆုံ မေးမကြီးခဲ့သည်။

- 34 Olivius, Elisabeth, and Malin Åkebo ၊ “ငြိမ်းချမ်းရေးအမျိုးမျိုး ရှာဖွေခြင်း- လုပ်ငန်းစဉ် ရှုထောင့်ခြေ” (“Exploring Varieties of Peace: Advancing the Agenda”)၊ *Journal of Peacebuilding & Development*, vol. 16, အမှတ် ၁ (၂၀၂၁)၊ ၃-၈။
- 35 Anna Jarstad နှင့်အခြားသူများ။ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက်ချဉ်းကပ်နည်းသုံးမျိုး- ငြိမ်းချမ်းရေးအမျိုးမျိုးကိုဖော်ပြခြင်း နှင့် စူးစမ်း လေ့လာခြင်းအတွက် မူဘောင်တစ်ရပ် (Three Approaches to Peace: A Framework for Describing and Exploring Varieties of Peace)၊ Umeå Working Papers in Peace and Conflict Studies၊ အမှတ် ၁၂ (Umeå တက္ကသိုလ် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံဌာန၊ ၂၀၁၉)၊ <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1375816/FULLTEXT02.pdf>။
- 36 Rajeev Bhattacharyya ၊ “မကြိမ်မခင်မတိုင်မီက စစ်အစိုးရဆန့်ကျင်ရေး အုံ့ကြွမှုများရှိခဲ့ဖူးသည်။ နွေဦးတစ်လှန်ရေးက မတူ” (“Myanmar Has Had Anti-Junta Uprisings Before. The Spring Revolution Is Different”)၊ *The Diplomat*၊ ၂၀၂၃ အောက်တိုဘာလ ၁၃ ရက်၊ <https://thediplomat.com/2023/10/myanmar-has-had-anti-junta-uprisings-before-the-spring-revolution-is-different/>။
- 37 အမည်မဖော်လိုသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ/နိုင်ငံရေးသမားနှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်၊ ၂၀၂၄ မလေ ၂၈ရက် အွန်လိုင်း၌ တွေ့ဆုံမေးမကြီးခဲ့သည်။
- 38 နန်းအုံခမ်းနှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်။
- 39 အသေးစားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်နှင့် ရန်ပုံငွေရှာသူ နွေဦးကန်ကန်နှင့် ၂၀၂၄ ဇွန်လ ၄ ရက် အွန်လိုင်းမှ တွေ့ဆုံမေးမကြီး ချက်။
- 40 အမျိုးသမီးများ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးအတွက် ထောက်ခံပုံပြင်ဆိုင်သူ နန်းအုံခမ်းနှင့် ၂၀၂၄ မလေ ၃ရက် အွန်လိုင်းမှ တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်။
- 41 ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွားသူများအကြောင်း စာပေအများစုသည် အိမ်တွင်းရေးကိစ္စများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ပသို့ပျံ့နှံ့သွား သူများ၏ ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် ၎င်းတို့ထိခိုက်ခံရမှု အမျိုးသမီးများ၏ အခြေအနေအပေါ် မှတ်ချက်ပေးရန် ၎င်းတို့၏ သင့်တော်မှုကို ဆွေးနွေးသည်။ ဤဖွဲ့စည်းပုံအရ လေ့လာမှုတွင် မကြိမ်မခင်မတိုင်မီ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ အမျိုးသမီး များသည် ဤပြဿနာနှင့် မကင်းကင်းကြောင်းကို တွေ့ရှိရသည်။
- 42 မမစံပယ်ဖျက်ခန်းအုံခမ်း၊ အမရာဇတ်တို့နှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်များ။
- 43 မမစံပယ်ဖျက်ခန်းအုံခမ်းတို့နှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်များ၊ အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်နတ်ဆဲဆဲနှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်၊ ၂၀၂၄ မလေ အွန်လိုင်းမှပြုလုပ်သည်။
- 44 မမစံပယ်ဖျက်ခန်းအုံခမ်း၊ မနင်းလီခေါ်နီတို့နှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်များ။
- 45 မမစံပယ်ဖျက်ခန်းအုံခမ်း၊ မနင်းလီခေါ်နီတို့နှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်များ။
- 46 အမည်မဖော်လိုသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ/နိုင်ငံရေးသမားနှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်၊ ၂၀၂၄ မလေ ၂၈ရက် အွန်လိုင်း၌ တွေ့ဆုံမေးမကြီးခဲ့သည်။
- 47 အမည်မဖော်လိုသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ/နိုင်ငံရေးသမားနှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်၊ ၂၀၂၄ မလေ ၂၈ရက် အွန်လိုင်း၌ တွေ့ဆုံမေးမကြီးခဲ့သည်။
- 48 နန်းအုံခမ်း၊ အမရာဇတ်တို့နှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်များ။
- 49 အမည်မဖော်လိုသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သူ/နိုင်ငံရေးသမားနှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်၊ ၂၀၂၄ ဇွန်လ အွန်လိုင်း၌ တွေ့ဆုံမေးမကြီးခဲ့သည်။
- 50 နန်းအုံခမ်းနှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်။
- 51 နန်းအုံခမ်း၊ အမရာဇတ်၊ မမစံပယ်ဖျက်ခန်းနှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်များ။

- 52 မမစံပယ်ဖျက်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမမြန်းချက်၊ ဝန်ထမ်း/ရန်ပုံငွေရှာသူ မသတ်တာ နှင့် တွေ့ဆုံမေးမမြန်းချက်၊ ၂၀၂၄ ဧပြီ ၁၉ ရက်၌ လူ့ကိုယ်တိုင် တွေ့ဆုံမေးမမြန်းသည်။
- 53 အေးသီတာလှနှင့် တွေ့ဆုံမေးမမြန်းချက်။
- 54 မမစံပယ်ဖျက်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမမြန်းချက်။
- 55 နင်းလီခေါ်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမမြန်းချက်၊ Kathleen Bush-Joseph၊ “ကျွန်ုပ်တို့သည်- အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ခိုလှုံခွင့် စနစ် စံချိန်တင် တောင်းဆိုမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေ” (“Outmatched: The U.S. Asylum System Faces Record Demands”) (ရူပေခြင်းနထိုင်မှုမူဝါဒ အဖွဲ့အစည်း၊ ၂၀၂၄), https://www.migrationpolicy.org/sites/default/files/publications/mpi-us-asylum-report-2024_final.pdf၊ အမေရိကန်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမမြန်းချက်။
- 56 နင်းလီခေါ်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမမြန်းချက်။
- 57 ဝန်ထမ်း/ရန်ပုံငွေရှာသူ မမီးမီးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမမြန်းချက်၊ ၂၀၂၄ ဇွန်လ ၂ ရက်၌ အွန်လိုင်းမှ တွေ့ဆုံမေးမမြန်းသည်။
- 58 အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင် အမေရိကန်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမမြန်းချက်၊ ၂၀၂၄ မလေ ၈ ရက်၌ အွန်လိုင်းမှ တွေ့ဆုံမေးမမြန်းသည်။
- 59 အသေးစားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်မသီရိလွင်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမမြန်းချက်၊ ၂၀၂၄ ဇွန်လ ၇ ရက်၌ အွန်လိုင်းမှ တွေ့ဆုံ မေးမမြန်းသည်။
- 60 မဝမေပြန်နိုးအောင်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမမြန်းချက်၊ ဇွန်လ ၆ ရက်၌ အွန်လိုင်းမှ တွေ့ဆုံမေးမမြန်းသည်။
- 61 ဇီနန်းရင်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမမြန်းချက်။
- 62 မစုမပြန်ဖျက်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမမြန်းချက်၊ ၂၀၂၄ မလေ ၈ ရက်၌ အွန်လိုင်းမှ တွေ့ဆုံမေးမမြန်းသည်။
- 63 မမစံပယ်ဖျက်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမမြန်းချက်။
- 64 တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအပေါ် ကျား-မအခြေပြုရှာဖွေဝတ်မှုများဆိုင်ရာ အကခြင်းအရာ အစီရင်ခံစာအတွက် ဤနေရာတွင် ကညွှဲပါ- ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၊ မကြိမ်နှစ်ခွဲတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ကျား-မအခြေခံ အကခြင်းဖက်မှနှင့် လူမျိုးရေး ပဋိပက္ခများ၏ ကျား-မဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှု (Sexual and Gender-Based Violence in Myanmar and the Gendered Impact of its Ethnic Conflicts) (ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၊ ၂၀၁၉ သြဂုတ်လ), <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/myanmar-ffm/sexualviolence>၊ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး ကောင်စီ၊ “သီးခြား နိုင်ငံတကာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေး မစ်ရှင်၏ မကြိမ်နှစ်ခွဲဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာ” (“Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar”)၊ (ကုလသမဂ္ဂ၊ ၂၀၁၈ စက်တင်ဘာလ ၁၂ ရက်)၊ https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/HRBodies/HRCouncil/FFM-Myanmar/A_HRC_39_64.pdf.
- 65 တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအပေါ် ကျား-မအခြေပြုရှာဖွေဝတ်မှုများဆိုင်ရာ အကခြင်းအရာ အစီရင်ခံစာအတွက် ဤနေရာတွင် ကညွှဲပါ- ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၊ မကြိမ်နှစ်ခွဲတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ကျား-မအခြေခံ အကခြင်းဖက်မှနှင့် လူမျိုးရေး ပဋိပက္ခများ၏ ကျား-မဆိုင်ရာသက်ရောက်မှု (Sexual and Gender-Based Violence in Myanmar and the Gendered Impact of its Ethnic Conflicts) (ကုလသမဂ္ဂ၊ ၂၀၁၉ သြဂုတ်လ), <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/myanmar-ffm/sexualviolence>; ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၊ “သီးခြား နိုင်ငံတကာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင်၏ မကြိမ်နှစ်ခွဲဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာ” (“Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar”) (ကုလသမဂ္ဂ၊ ၂၀၁၈ စက်တင်ဘာလ ၁၂ ရက်)၊ https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/HRBodies/HRCouncil/FFM-Myanmar/A_HRC_39_64.pdf.
- 66 “စစ်အာဏာသိမ်းမှုမှ ဘေးဆိုးဟောင်းများ တိုးမြှင့်- မကြိမ်နှစ်ခွဲတပ်များ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကခြင်းဖက်မှ” (“Coups Brings Uptick in Old Scourge: Sexual Violence by Myanmar Troops”) လွတ်လပ်သောအာရှအသံလွှင့်ဌာန၊ ၂၀၂၁ ဒီဇင်ဘာ ၅ ရက်၊ <https://www.rfa.org/english/news/myanmar/military-rape-12032021170414.html>.
- 67 ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၊ “မကြိမ်နှစ်ခွဲအတွက် သီးခြား စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးယန္တရား အစီရင်ခံစာ” (“Report of the Independent Investigative Mechanism for Myanmar”)၊ (ကုလသမဂ္ဂ၊ ၂၀၂၂ ဇူလိုင်လ ၁၂ ရက်)၊ <https://iimm.un.org/wp-content/uploads/2022/08/A-HRC-51-4-E.pdf>။

- 85 နတ်ဆဲဆဲနှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်။
- 86 မစံပယ်ဖျူဒေါ်နန်းရတ်နှင့် အမည်မဖော်သူတစ်ဦးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်များ။
- 87 အမျိုးသမီးများအခွင့်အရေး ထောက်ခံပုံပြန်မှု မဖျူဖြူခြင်းနှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်၊ ၂၀၂၄ မလေ ၃၀ ရက် အွန်လိုင်းမှ တွေ့ဆုံမေးမကြီးသည်။
- 88 မသီရိလွင်၊ မမီးမီးတို့နှင့် တွေ့ဆုံမေးမကြီးချက်များ။

sandiego.edu/ipj

အစီရင်ခံစာကိုဒေါင်းလုဒ်လုပ်ပါ။

@WomenPeaceMaker

@womenpeacemakers

**Women
PeaceMakers
Program**

KROC SCHOOL
Institute for Peace and Justice